ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS
JÚN 1999
ROČNÍK 7
BANKING JOURNAL
JUNE 1999
VOLUME VII

BIATEC

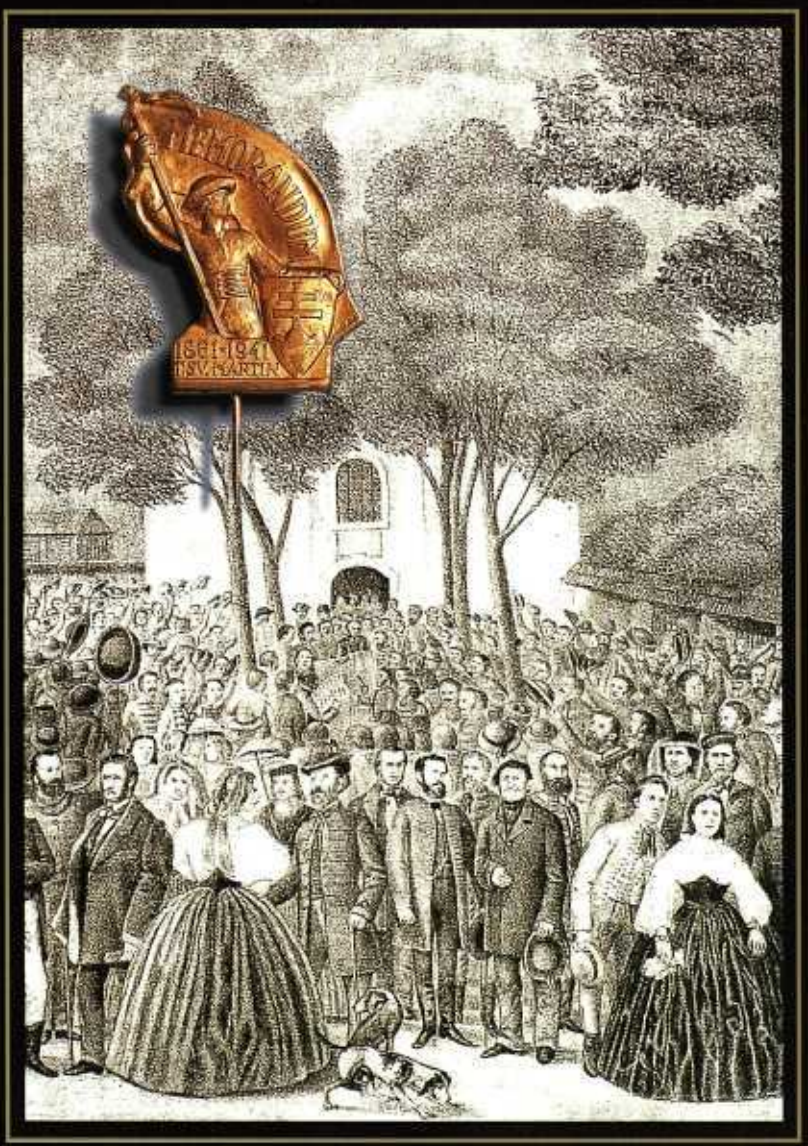

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
NATIONAL BANK OF SLOVAKIA

6

Prehľad vzdelávacích podujatí Inštitútu bankového vzdelávania NBS na III. štvrťrok 1999

Názov vzdelávacieho podujatia	Dátum
SEPTEMBER	
Účtovníctvo bánk I	13. 9.
Účtovníctvo bánk II	14. 9.
Grafológia II (základy písmoznalectva)	20. – 22. 9.
Konkurz a vyrovnanie z hľadiska banky	21. – 22. 9.
Rozvoj osobnosti a schopností bankového pracovníka I	21. – 23. 9.
Stratégia úspešného rozvoja podnikania	21. – 24. 9.
Daň z darovania a prevodu nehnuteľností	23. – 24. 9.
Úvery poskytované podnikom (workshop s využitím simulácie podnikateľskej hry)	27. – 29. 9.
Peňažné a kapitálové trhy I	27. 9. – 1. 10.
Bezpečnosť pri Internete a Intranete v podmienkach finančných inštitúcií	28. 9.
Základy lektorského umenia I	28. – 30. 9.
Technologické zabezpečenie agendy bankových platobných kariet	29. – 30. 9.

Organový festival v Kremnici

Stáva sa už tradíciou, že na Mestskom hrade v Kremnici sa v lete uskutočňuje organový festival Kremnický hradný organ. Od počiatku sa festival začal profilovať ako symbióza spoznávania organového umenia a kremnického hradného komplexu. Organizátori si predsavzali vybudovať v Kremnici vrcholné umelecké podujatie, porovnateľné s prestížnymi organovými festivalmi európskeho významu.

Na letné dni je pripravený už jeho tretí ročník. Kremnickému publiku sa už predstavili najvýznamnejší slovenskí organisti, spomeňme napr. prof. J. V. Michalku, E. Dzemjanovú, I. Szaboa (na fotografii), či vynikajúceho rakúskeho organistu E. Wallyho a prof. Braulina z Ríma.

Na otváracom koncerte 27. júna 1999 bude účinkovať jeden z najvýznamnejších organistov súčasnosti, prof. Peter Planyavsky, ktorý pôsobí ako hlavný organista Dómu sv. Štefana vo Viedni. Na festivale vystúpi i prof. Ferdinand Klinda, zakladajúca osobnosť moderného organového umenia na Slovensku. Niť ôsmich festivalových podujatí uzavrie 15. augusta 1999 prof. Ján Vladimír Michalko. Prekrásne priestory kremnického hradného areálu a nový majstrovský organ v Kostole sv. Kataríny, ktorý slúži festivalovým podujatiam, si obľúbilo množstvo domácich i zahraničných návštevníkov z Európy i zámoria. Festivalové koncerty sa konajú vždy v nedeľu podvečer. Kremničania i návštevníci tohto slávneho starobylého banského a minciarskeho mesta vedia, že Kremnica vtedy ožije organovým umením.

Mgr. art. Stanislav Kowalski
Foto: Ivan Karlík

1. strana obálky / Front Cover

Bronzový odznak slovenského medailéra Fraňa Štefunku z roku 1941 vydaný pri príležitosti 80. výročia Memoranda národa slovenského. Je jedinou medailérskou pamiatkou k tejto významnej udalosti. V dňoch 6. a 7. júna v roku 1861 sa uskutočnilo v Martine slovenské národné zhromaždenie. Jeho výsledkom bolo Memorandum národa slovenského – programový dokument slovenských požadaviek. Memorandum nastolilo pred uhorský snem návrhy na zabezpečenie svojbytnosti slovenského národa na území, ktoré obýval, a rovnoprávnosť slovenského jazyka v Uhorsku. Žiadalo slobodné užívanie materinského jazyka a obhajobu občianskych práv a slobôd.

A bronze badge designed by Slovak medallist Fraňo Štefunko from 1941, commemorating the 80th anniversary of the Memorandum of the Slovak Nation is the only medal dedicated to this important event. On 6-7 June 1861, the Slovak National Assembly adopted in Martin, the Memorandum of the Slovak Nation, the programmatic document of the national movement. The Memorandum posed demands to the Hungarian diet for the recognition of the Slovaks as a separate nation in the territory inhabited by Slovaks, and equality of the Slovak language in Greater Hungary. It demanded a use of mother tongue free from restriction and advocated civil rights and liberties.

NA AKTUÁLNU TÉMU

Ing. Pavol Kyjac
Zahraničná zadlženosť Slovenskej republiky v roku 1998 2
Foreign Debt of the Slovak Republic in 1998 30

Ing. Marta Martincová, CSc.
Nové prístupy k teórii peňazí 5
New Approaches to the Theory of Money

Ing. Eva Horvátová
Stabilita hypotekárnej banky – II. časť 7
Stability of Mortgage Banks – Part II 33

MARKETINGOVÝ MANAŽMENT

Doc. Ing. Jaroslava Kita, CSc.
Marketingový manažment bankovej pobočky – I. časť 11
Marketing Management at Branch Offices of Banks – Part I

PLATIDLÁ

Ing. Štefan Fröhlich
Zvýšenie úrovne ochrany slovenských bankoviek 14
Advaced Security Features of Slovak Banknotes

Rozália Boskovičová
K histórii platidiel USA / The United States of America 18

Ing. Rudolf Bosák
Michal Bosák a jeho banky / Michal Bosák and his Banks 19

ZO ZAHRANIČIA

Ing. Peter Páva
Deutsche Bundesbank 20

PREDSTAVUJEME

Protokol o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky 22
Protocol on Statutes of the European Systems of Central Banks and the European Central Bank

GALÉRIA OSOBNOSTÍ

Mgr. Mária Kačkovičová
Žigmund Pauliny-Tóth 25

RECENZIA

PhDr. Milica Lesáková
Centrálne bankovníctvo / The Central Banking 26

Vybrané ukazovatele hospodárskeho a menového vývoja SR 29
Selected Indicators on Economic and Monetary Developments of the SR

BIATEC
Odborný bankový časopis
jún 1999

Vydavateľ / Published by:
Národná banka Slovenska
National Bank of Slovakia

Redakčná rada / Editorial Council:
Ing. Vladimír Masár (predseda),
Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barliková, Ing. Adam Celušák, CSc.,
Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.,
Ing. Štefan Králik, Ing. Jozef Kreutz,
Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.,
Ing. Gabriela Miklošová, Ing. Miroslav Marenčík, Ing. Pavol Ochotnický, CSc.,
Doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA,
Ing. Monika Siegelová,
Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach

Redakcia / Editorial Staff:
šéfredaktorka / Editor in Chief
Mgr. Soňa Babincová ☎ 5953 3542

zástupkyňa šéfredaktorky / Editor
Ing. Alica Polónyiová ☎ 5953 3544

výtvarná redaktorka / Graphics Editor
Anna Chovanová ☎ 5953 3543

Adresa redakcie / Editorial Office:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2, 813 25 Bratislava
tel.: 5953 3542, 5953 3543, 5953 3544,
tel./fax: 368 524

Objednávky na inzerciu prijíma redakcia:
☎ 5953 3543

Počet vydaní: 12-krát do roka

Cena výtlačku:
19,10 Sk vrátane DPH + poštovné

Ročné predplatné:
229 Sk vrátane DPH + poštovné

Tlač / Printed by: i + i print, spol. s r.o.
Mlynské Luhy 27, 821 05 Bratislava

Predplatné, distribúcia a reklamácie / Subscription:
PNS, a. s., Košická 1,
813 80 Bratislava, tel.: 506 343 68

Termín odovzdania rukopisov:
7. 6. 1999

Dátum vydania: 22. 6. 1999

Registračné číslo: MK SR 698/92
ISSN 1335 - 0900

1. strana obálky / Front Cover:
Text k obrázku na druhej strane obálky
Description inside front cover

Foto: Mikuláš Červeňanský

Internet: http:/www.nbs.sk

ZAHRANIČNÁ ZADLŽENOSŤ SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 1998

Ing. Pavol Kyjac
Národná banka Slovenska

Národná banka Slovenska za 6 rokov v mene štátu (MF SR) i vo svojom vlastnom mene splatila zahraničným veriteľom spolu v prepočte 2,4 mld. USD. Uhrádzaním splatných devízových záväzkov v plnej výške, v presne v určených lehotách splatnosti a bezporuchovo sa Slovenská republika nesporne zaradila medzi spoľahlivé krajiny v oblasti plnenia zahraničnej dlhovej služby.

Obsahová stránka tohto príspevku nie je zameraná na podrobný rozbor dôvodov, ktoré viedli k ďalšiemu značnému rastu zahraničného dlhu komerčného sektora (nárast zahraničného dlhu komerčných bánk a podnikateľských subjektov o 1,4 mld. USD) a k nárastu celkového zahraničného dlhu SR (nárast o 2 mld. USD oproti decembru 1997).

Jednotlivé dosiahnuté (vykázané) stavové veličiny potvrdzujú naše minuloročné úvahy o potrebe sústrediť sa na efektívne, export podporujúce využívanie získavaných zdrojov.

Vývoj zahraničného dlhu SR v roku 1998

Slovenská republika k 31. 12. 1998 vykazovala celkovú hrubú zahraničnú zadlženosť vo výške 11,902 mld. USD. Oficiálne zadlženie vlády SR a NBS bolo k ultimu decembra 1998 na úrovni 2,407 mld. USD. Zadlženosť komerčnej sféry, t.j. komerčných bánk a podnikateľských subjektov k rovnakému dátumu bola 9,391 mld. USD.

Dlh obcí predstavoval 56 mil. USD a zahraničný dlh vládnych agentúr (čerpanie pôžičky Štátneho fondu cestného hospodárstva) k poslednému dňu roku 1998 bol vykázaný v čiastke 47,4 mil. USD.

V štruktúre celkovej hrubej zahraničnej zadlženosti SR, celkové hrubé strednodobé a dlhodobé zahraničné pasíva predstavovali 7,297 mld. USD. Celkový krátkodobý dlh k ultimu decembra 1998 bol vykázaný vo výške 4,605 mld. USD.

Podiel celkového hrubého zahraničného dlhu na obyvateľa SR dosiahol 2 209 USD. Podiel celkového krátkodobého dlhu na celkovom hrubom zahraničnom dlhu SR predstavoval 38,69 %.

Nasledujúce údaje poukazujú na celkový nárast zahraničného dlhu SR v roku 1998. Súčasne je vidieť, že celkové devízové rezervy SR v roku 1998 rástli pomalšie ako celková zahraničná zadlženosť SR.

Ku dňu	Devízové rezervy NBS v mil. USD	Zahraničné aktíva komerčných bánk v mil. USD	Zahraničné aktíva spolu v mil. USD	Vonkajší zahraničný dlh v mil. USD (bez NDR)
31. 12. 1997	3 285	3 420	6 705	9 768*
31. 01. 1998	3 161,1	3 862,7	7 023,8	10 546
28. 02. 1998	3 202,0	3 881,4	7 083,4	10 503
31. 03. 1998	3 142,8	3 838,9	6 981,7	10 450
30. 04. 1998	3 348,9	3 937,5	7 286,4	10 742
31. 05. 1998	3 722,7	3 746,3	7 469,0	11 217
30. 06. 1998	3 789,9	3 737,0	7 526,9	11 313
31. 07. 1998	3 770,0	4 056,1	7 826,1	11 891
31. 08. 1998	3 621,4	4 269,0	7 890,4	12 184
30. 09. 1998	3 110,2	3 505,7	6 615,9	11 858
31. 10. 1998	2 986,7	3 839,4	6 826,1	12 185
30. 11. 1998	2 938,7	3 823,1	6 761,8	11 909
31. 12. 1998	2 923,3	3 131,8	6 055,1	11 902

*Odhadovaná reálna výška zahraničného dlhu SR k ultimu decembra 1997 je vyššia približne o 800 mil. USD v dôsledku prechodného zníženia výšky zahraničného zadlženia.

Vývoj zahraničného dlhu Slovenskej republiky v mil. USD

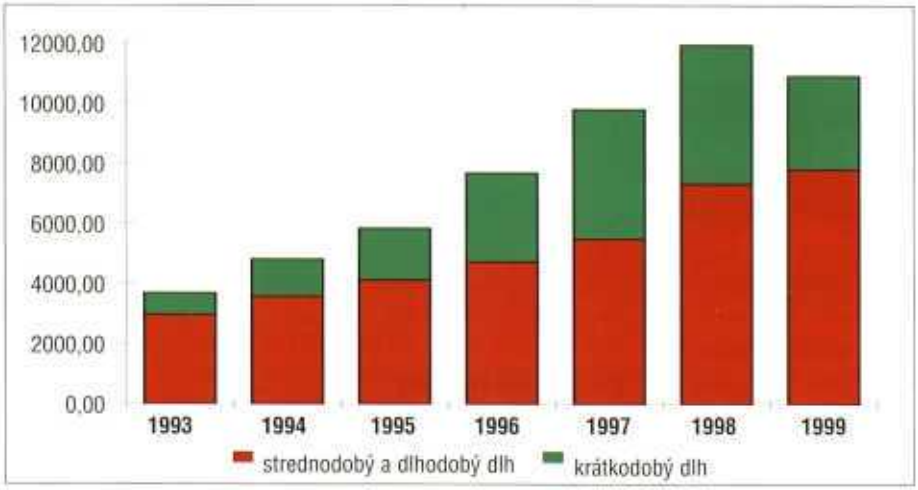

Celkový zahraničný dlh sa ku koncu roku 1998 oproti koncu roku 1997 zvýšil v prepočte o 2 mld. USD. V oblasti vykazovania celkového hrubého zahraničného dlhu došlo v minulom roku k najvýraznejšiemu nárastu v októbri, keď celkový hrubý zahraničný dlh SR dosiahol úroveň 12,185 mld. USD. V auguste 1998 bola prvýkrát prekročená štatistická hodnota zahraničného dlhu 12 mld. USD (12,184 mld. USD).

Celkový nárast zahraničného dlhu v uplynulom roku ovplyvnilo i čerpanie pôžičky MF SR (emisia dlhopisov), spolu v prepočte 1 mld. USD v priebehu roka. Výnosy z dlhopisov MF SR vydaných na zahraničných finančných trhoch boli čerpané v troch menách: 15 mld. JPY, 1 mld. DEM (3 tranže) a 300 mil. USD, pričom USD výnos a časť DEM výnosu použilo MF SR okamžite na splatenie svojho krátkodobého dlhu vo výške 400 mil. USD.

V rámci oficiálneho zahraničného dlhu SR boli v roku 1998 čerpané i ďalšie zdroje: 5 mil. ECU pre ŠFCH od EIB, tranža pôžičky TSL 5 mld. JPY od japonskej EXIM Bank a šesť tranží pôžičky AGL II od EIB v prepočtovej výške 16,9 mil. USD.

V novembri 1998 Štátny fond cestného hospodárstva (ŠFCH) čerpal od Kreditanstalt Fuer Wiederaufbau Frankfurt úver so štátnou zárukou vo výške 79,2 mil. DEM (47,4 mil. USD). Tento úver vzhľadom na vypožičiavateľa, ktorým je priamo ŠFCH, nebol zaradený do rámca oficiálneho dlhu vlády SR, ale je vykázaný samostatne v položke zahraničný dlh vládnych agentúr.

Plnenie zahraničnej dlhovej služby SR a NBS v roku 1998

V roku 1998 bolo v rámci zahraničnej dlhovej služby štátu prostredníctvom Národnej banky Slovenska uhradených zahraničným veriteľom spolu v prepočte 489 mil. USD (tzv. hrubá zahraničná dlhová služba). Z čiastky 489 mil. USD splátky istín predstavujú v prepočte 383,5 mil. USD a splátky úrokov (kupónov) 105,5 mil. USD.

Z čiastky 489 mil. USD uhradené zahraničné záväzky vlády SR (MF SR) boli vykázané čiastkou 241 mil. USD, z čoho v prepočte 194,1 mil. USD tvoria splátky istín bloku CDZ a splátky istín bloku vládnych úverov a pôžičiek.

Čiastka 46,9 mil. USD predstavuje uhradené úroky v rámci oboch vyššie uvedených blokov záväzkov vlády SR.

NBS uhradila v minulom roku spolu v prepočte 248 mil. USD, z čoho čiastku 189,4 mil. USD predstavujú splatené istiny z titulu úhrady dlhopisov NBS (v prepočte 122,2 mil. USD) a splatenia časti pôžičky MMF (v prepočte 67,2 mil. USD). NBS v roku 1998 vynaložila celkovo v prepočte 58,6 mil. USD na úhradu úrokov a kupónov.

Výška krátkodobého dlhu vlády uhradeného v priebehu roka bola vykázaná čiastkou –185,8 mil. USD (zmena stavu istiny).

V menovej štruktúre splátok zahraničných záväzkov štátu dominovali podobne ako v roku 1997 dve hlavné meny, USD a DEM. Najväčšou jednorazovou platbou do zahraničia v minulom roku bolo splatenie prvej tranže dlhopisov NBS emitovaných v roku 1993 vo výške 15 mld. JPY.

Devízové výnosové položky

Devízové výnosy predovšetkým z predaja civilných položiek finančných aktív MF SR, t.j. výnosy z deblokácií pohľadávok štátu v úhrnnej výške 11,4 mil. USD priebežne korigovali stav uhrádzaných zahraničných záväzkov. Ich podiel na splatených zahraničných záväzkoch štátu (MF SR a NBS) predstavuje 2,33 %.

Čistá zahraničná oficiálna dlhová služba štátu po odpočítaní devízových výnosových položiek predstavuje čiastku 477,6 mil. USD.

Vykazovanie zahraničného dlhu SR a zahraničný dlh komerčného sektora

Pravidelne vykazované mesačné údaje jednotlivých štruktúrovaných údajov zahraničného dlhu SR boli ovplyvňované kurzami príslušných voľne vymenitelných mien (VVM) a prepočtami zahraničných záväzkov na USD, v ktorých sa zahraničný dlh vykazuje.

Pri samotných prepočtoch jednotlivých položiek zahraničných pasív na bázu USD boli v roku 1998 používané prepočtové výmenné kurzy VVM platné k poslednému dňu v mesiaci v súlade s postupom oddelenia platobnej bilancie NBS.

Koniec roku 1998, ako vyplýva z nasledujúcej tabuľky, vykazuje v porovnaní s koncom roku 1997 ďalší značný nárast zahraničného dlhu komerčného sektora, t.j. zahraničného dlhu podnikateľských subjektov a komerčných bánk, čo v absolútnom vyjadrení tejto stavovej veličiny predstavuje takmer 1,4 mld. USD.

Zahraničné pasíva komerčnej sféry	v mil. USD k 31. 12. 1997	v mil. USD k 31. 12. 1998
Zahraničné pasíva komerčnej sféry spolu	8 021,5	9 391,9
z toho:		
komerčné banky	2 905,5	2 665,6
podnikateľské subjekty	5 116,0	6 625,7
Strednodobé a dlhodobé zahraničné pasíva spolu	3 917,4	4 786,7
z toho:		
komerčné banky	680,2	602,4
podnikateľské subjekty	3 237,2	4 184,3
Krátkodobé pasíva spolu	4 104,1	4 604,6
z toho:		
komerčné banky	2 225,3	2 063,2
podnikateľské subjekty	1 878,8	2 541,4

Štruktúra hrubého zahraničného dlhu SR v r. 1998

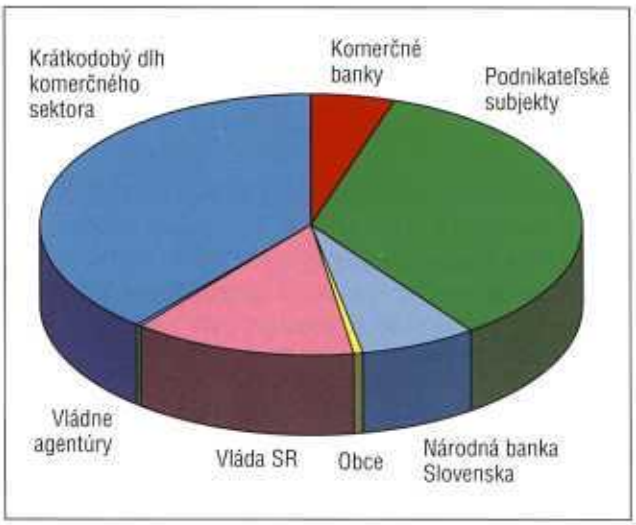

Podstatný nárast zahraničného dlhu SR a v rámci neho i zahraničného dlhu komerčného sektora sa datuje od roku 1996 ako priamy dôsledok financovania schodku bežného účtu platobnej bilancie v prevažnej miere zahraničnými pôžičkami, liberalizácie kapitálového účtu a internacionalizácie slovenskej ekonomiky.

Predikcia zahraničnej dlhovej služby na rok 1999

Sumu zahraničných záväzkov MF SR a NBS (oficiálny dlh), ktoré sú splatné v roku 1999, odhadujeme na 540 mil. USD (čo je o 51 mil. USD viac, ako je reálne plnenie v roku 1998), z čoho na splátky istín a úrokov vlády SR pripadá spolu 226,4 mil. USD (nie je tu zahrnutá príp. realizácia štátnych záruk podnikateľských subjektov) a na splátky istín, úrokov a kupónov NBS pripadá v prepočte 313,6 mil. USD.

Najväčšou splátkou v rámci oficiálnej dlhovej služby štátu bude splátka dlhopisov NBS, ktoré boli vydané v roku 1994 na japonskom kapitálovom trhu Samurai vo výške 25 mld. JPY so splatnosťou v 3 štvrťroku 1999. Z odhadovanej čiastky 540 mil. USD splátky istín predstavujú 381,9 mil. USD. Výška úrokov je odhadovaná v prepočte na 158,1 mil. USD.

Porovnanie vývoja hrubého zahraničného dlhu s vývojom zahraničných aktív v období 1993 – 1998

Podľa vykázaných údajov k 31. 12. 1998 čistá zahraničná zadlženosť SR ako rozdiel hrubej zahraničnej zadlženosti 11,9 mld. USD (zahraničné pasíva vlády SR, NBS, komerčných bánk, finančné a dodávateľské úvery podnikateľských subjektov) a zahraničných aktív 7,7 mld. USD (devízové rezervy NBS a zahraničné aktíva komerčného sektora, t.j. vývozné pohľadávky a finančné úvery podnikateľských subjektov) dosiahla výšku 4,2 mld. USD.

(v mld. USD)

Obdobie	Hrubý zahraničný dlh	Zahraničné aktíva	Čistý zahraničný dlh
1993	3,7	1,9	1,8
1994	4,3	3,8	0,5
1995	5,8	5,8	0,0
1996	7,8	7,1	0,7
1997	9,9	8,0	1,9
1998	11,9	7,7	4,2

Záver

Za uplynulé tri roky nárast celkového hrubého zahraničného dlhu SR predstvuje spolu 6,1 mld. USD, resp. od roku 1996 nárast zhruba 2 mld. ročne. Za šesť rokov celkový hrubý zahraničný dlh SR vzrástol štvornásobne z úrovne 2,981 mld. USD, v dôsledku čoho sa podstatne zmenili i všetky merateľné pomerové ukazovatele zahraničného dlhu.

Podiel zahraničného dlhu na obyvateľa SR za rok 1998 vzrástol o 342 USD a o 1 647 USD od 1. 1. 1993, čo predstavuje nárast 393 %.

Pre porovnanie k 30. 9. 1998 dosiahla úroveň zahraničného dlhu na obyvateľa (podľa CESTAT Statistical Bulletin 1998/3) v Poľsku 1 060 USD, v ČR 2 341 USD, v Maďarsku 2 217 USD a v Slovinsku 2 457 USD. Na Slovensku v rovnakom období bol každý obyvateľ zadlžený voči zahraničiu čiastkou 2 201 USD.

Mimoriadne dôležitý je záväzok vlády SR, resp. MF SR, týkajúci sa našej realizácie štátnych záruk podnikateľských subjektov, ktoré sa stali neschopnými uhrádzať svoje splatné záväzky.

Stav celkového zahraničného dlhu SR je neúmerne vysoký, a to i s prihliadnutím na jeho očakávané (odhadované) zníženie min. o 1,5 mld. USD v dôsledku zrušenia koeficientu devízovej pozície na menové účely, čím dôjde k zníženiu predovšetkým krátkodobého zahraničného dlhu.

Pokiaľ ide o odhady nových výpožičiek, v prípade komerčných bánk očakávame čerpanie nových zahraničných zdrojov na podobnej alebo veľmi blízkej úrovni ako v roku 1998. U podnikateľských subjektov odhadujeme pre tento rok pokles nových výpožičiek zhruba o 380 mil. na úroveň 1,160 mld. USD.

V rámci oficálneho zahraničného dlhu sa predpokladá jeho nárast v rozpätí 250 – 500 mil. USD.

Ukazovatele ako pomer celkového hrubého zahraničného dlhu na obyvateľa 2 209 USD a pomer celkového hrubého zahraničného dlhu k HDP v bežných cenách 58,47 %, v stálych cenách 68,46 % (použitý prepočtový kurz 35,242 SKK/USD), ako i podiel exportov na zahraničnom dlhu 89,62 % potvrdzujú, že vývoj zahraničného dlhu SR by sa mal sústreďovať na čo najefektívnejšie, export podporujúce využívanie zahraničných zdrojov.

NOVÉ PRÍSTUPY K TEÓRII PEŇAZÍ

Ing. Marta Martincová, CSc., Ekonomická univerzita v Bratislave

Menový program NBS na rok 1999 v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi priniesol určité nové prvky. Komplikácie pri vytýčení cieľov menovej politiky vznikajú posilnením prvkov neistoty v súvislosti s výraznými prejavmi makroekonomickej nerovnováhy a s nutnosťou stabilizačných opatrení, ďalej zmenou režimu výmenného kurzu, ale predovšetkým z neznámeho smerovania fiškálnej politiky, keďže I. štvrťrok 1999 bol obdobím rozpočtového provizória.

Aj napriek zrušeniu režimu fixného výmenného kurzu a straty nominálnej kotvy bude NBS naďalej dôsledne sledovať a ovplyvňovať vývoj inflácie ako hlavného ciela menovej politiky. Prechod k priamemu stanoveniu inflačného cieľa zrejme má aj širšie súvislosti.

Niektoré nesplnené predpoklady monetaristického transmisného mechanizmu v osemdesiatych rokoch týkajúce sa stability dôchodkových rýchlostí peňazí a peňažných multiplikátorov viedli centrálne banky k formulácii nových modelov transmisného mechanizmu menovej politiky. Boli to hlavne ťažkosti s riadením ponuky peňazí podľa vývoja súhrnného ukazovateľa typu M2, ktoré inšpirovali hlavne začiatkom deväťdesiatych rokov viaceré centrálne banky k vyhlasovaniu inflačného cieľa a k priamemu sledovaniu tohto cieľa prostredníctvom krátkodobých úrokových sadzieb peňažného trhu.

Aj napriek tomu, že celý rad krajín stále odvodzuje svoju menovú politiku od sledovania agregátov, iné krajiny – napríklad aj Česká republika od roku 1998, Veľká Británia od roku 1992, Španielsko od roku 1994, Fínsko od roku 1993 a iné v dôsledku praktických skúseností prešli k sledovaniu priameho cieľa v podobe inflácie. Dôležité však je, že za týmto názorovým posunom je určitý odklon od doteraz vládnucej teórie verzie monetarizmu pri formulovaní menových politík.

História menovej politiky centrálnych bánk po druhej svetovej vojne naznačuje, že dochádza k zmenám k nazeraniu na účinky a ciele menovej politiky. Keynesiánsky rast a nezamestnanosť boli vystriedané v sedemdesiatych rokoch monetaristickým prístupom, ktorý vychádzal pri formulovaní menovej politiky z riadenia menovej bázy, s monetárnym agregátom ako sprostredkujúcim kritériom. V deväťdesiatych rokoch sa vo viacerých krajinách presadilo priame stanovenie inflačného cieľa prostredníctvom krátkodobých úrokových sadzieb. Dôvodom, prečo je kladený väčší dôraz na stabilitu cenovej hladiny ako hlavný cieľ centrálnej banky sú hlavne problémy so stabilitou a predikovateľnosťou parametrov, ktoré sú pre monetaristický transmisný mechanizmus dôležité.

Môžeme si položiť otázku, čo je príčinou relatívne častých zmien v modeloch transmisného mechanizmu menovej politiky. Iste jednou z príčin týchto zmien je rastúca úroveň poznania. Ďalšou príčinou je aj určitá zmena v zameraní základného cieľa centrálnych bánk, kde stále viac vystupuje do popredia dominantný cieľ v podobe stability meny. Zároveň je nutné podotknúť, že objektívne ani nemôže existovať úplne dokonalý transmisný mechanizmus menovej politiky, ktorý by umožnil za akýchkoľvek okolností dosiahnuť vytýčený menový cieľ a zároveň by „neohrozoval" dosiahnutie iných národohospodárskych cieľov. Tým, že sa preferencie spoločnosti v súvislosti so striedaním národohospodárskych problémov menia, je používanie každého transmisného mechanizmu z časového hľadiska obmedzené. Pri voľbe transmisného mechanizmu je tiež dôležité prihliadať na prevládajúci charakter náhlych zmien (šokov) v ekonomike, ktoré spôsobujú nestabilitu parametrov dôležitých pre pozitívne pôsobenie zvoleného transmisného mechanizmu. Nestabilitu vzťahov v danom transmisnom mechanizme a následné zmeny v menovej politike bez dostatočne možnej predikcie dôsledkov spôsobujú rôzne formy výdavkových, ponukových, portfóliových a iných šokov. Treba však podotknúť, že ponuka nástrojov, s ktorými môže centrálna banka operovať, je obmedzená a je možné nájsť aj niektoré zhodné spôsoby vedenia menovej politiky v rôznych modeloch transmisných mechanizmov (napríklad základný systémový princíp – krátkodobú úrokovú sadzbu môžeme nájsť aj v prípade stanovenia inflačného cieľa, aj keynesovského reálneho rastu ekonomiky ako základného cieľa). Rozdiely potom vyplývajú zo skutočnosti, že sa sledujú rozličné ciele stojace presne na opačných stranách.

Monetaristický transmisný mechanizmus a jeho systémové problémy

Monetaristická teória reprezentovaná M. Friedmanom považuje prelievanie nadmerného rastu ponuky peňazí do zvyšovania cenovej hladiny za kľúčový ekonomický vzťah. Dôležitou otázkou je príčinnosť tohto vzťahu, čiže zmena prvej veličiny vyvoláva následne zmenu druhej.

Regulácia peňažnej zásoby ako základného cieľa monetaristického transmisného mechanizmu je založená na predpoklade stability peňažného multiplikátora, stability dôchodkovej rýchlosti peňazí a existencii dlhodobého vplyvu peňažnej zásoby na infláciu. Pri praktickej realizácii stanovenia výšky peňažnej zásoby ako základného cieľa sa prostredníctvom zvoleného menového agregátu stanovuje požadovaná výška nominálneho dôchodku ako strednodobý cieľ a dlhodobá inflácia.

Tento tradičný výklad na základe kvantitatívnej teórie peňazí, podľa ktorého centrálna banka riadi ponuku peňazí zmenami objemu voľných rezerv, má svoje slabiny. Bol totiž vytvorený na výklad fungovania plnohodnotných peňažných sústav, teda pre peniaze založené na zlate alebo inom drahom kove. Ak však uvažujeme s neplnohodnotnými papierovými peniazmi, ukazuje sa, že banková sústava je pri poskytovaní úverov oveľa menej obmedzená. Oponenti mo-

netarizmu v súvislosti s tým tvrdia, že určujúcou veličinou menového obehu je dopyt po peniazoch, ktorý má vo vyspelých ekonomikách predovšetkým podobu dopytu po úvere. Banky sa pri uspokojení tohto dopytu po úveroch rozhodujú tak, že porovnajú výnosnosť nových úverov s nákladmi na refinancovanie svojej pozície nákupom rezerv v centrálnej banke. V praxi síce viac využívajú medzibankový trh, princíp je však rovnaký.

Tieto akademické spory naznačujú, že značná autonómia bánk pri poskytovaní úverov a nespochybniteľná úloha centrálnej banky pri udržovaní stability bankového systému ovplyvňuje úvahy o nástrojoch a cieľoch menovej politiky.

Pre malé otvorené ekonomiky, ako je aj Slovensko, má dôležitú úlohu stabilita výmenného kurzu. Praktické skúsenosti viacerých krajín naznačujú, že s rastúcou otvorenosťou ekonomiky ukotvuje menový kurz nominálne veličiny oveľa lepšie než stabilná úroková miera alebo stabilné tempo rastu ponuky peňazí.

V menovom programe NBS na rok 1999 je v rámci nástrojov menovej politiky významná pozornosť venovaná špecifickému postaveniu menovej kotvy vývoja ekonomiky. Do 1. 10. 1998 bol nominálnou menovou kotvou ekonomiky fixný výmenný kurz, ktorý jednak významne prispieval k stabilizácii miery inflácie, ale nepochybne aj k rozvoju reálnej ekonomiky. Zmenou režimu výmenného kurzu (prechod na pohyblivý výmenný kurz) by úlohu menovej kotvy mal prevziať samotný cieľ menovej politiky – vývoj inflácie, teda vyhlásenie explicitného inflačného cieľa. Je však nutné podotknúť, že NBS pri vyhlasovaní menového programu venovala aj doposiaľ významnú pozornosť vývoju inflácie – vyhlasovala inflačný cieľ, ktorý predstavoval želanú a zároveň dosiahnuteľnú infláciu. Pre rok 1999 však súčasne mieni zotrvať aj naďalej pri využívaní menových agregátov, aj peňažnej zásoby, ale aj čistých domácich aktív, na ktoré bude v roku 1999 kladený väčší dôraz.

S cielením inflácie ako novým typom transmisného mechanizmu nie sú zatiaľ dlhodobejšie skúsenosti (aj v Českej republike je tento nový model uplatňovaný len od roku 1998), preto úvahy o možných systémových rizikách sa môžu pohybovať len v akademickej rovine. Napriek tejto výhrade možno naznačiť, že tento model bude mať tendenciu k nadmernej monetárnej reštrikcii predovšetkým v dôsledku určitého spoločenského tlaku, ktorý bude nútiť centrálnu banku k stanoveniu dostatočne ambiciózneho cieľa a zároveň pri nedokonalosti predikcií budúceho vývoja inflácie bude zrejme v snahe o dezinfláciu voliť vyššiu úrokovú sadzbu než nižšiu. Historická skúsenosť s keynesovským transmisným mechanizmom, ktorý využíval rovnaké kritérium (úrokové sadzby), avšak v záujme opačného cieľa (ekonomický rast) naznačuje, že jeho problémom boli príliš nízke úrokové sadzby, nadmerná expanzia a inflácia. Možno teda vysloviť domnienku, že pri cielení inflácie nastanú opačné problémy. Ďalším systémovým rizikom v podmienkach existencie vysokého úrokového diferenciálu a deficitu bežného účtu v ekonomike môže byť skutočnosť, že cielenie inflácie v konečnom dôsledku vytvára efekt zavedenia politiky pevného kurzu.

Využívanie cielenia inflácie pri snahe o dosiahnutie stabilného inflačného vývoja je zrejme výhodnejšie než cielenie menových agregátov, ktoré dostatočne nereagujú na výdavkové a portfóliové šoky a na šoky na strane ponuky peňazí. Takýto prístup však predpokladá správne vypracované inflačné prognózy, ktoré však nemôžu byť odvodené len od minulého vývoja inflácie. Ak by cielenie inflácie bolo odvodené len od extrapolácie časových radov o vývoji cien, mohlo by to ekonomiku významne destabilizovať vzhľadom na pôsobenie rôznych oneskorení (poznávacích, rozhodovacích a prispôsobovacích). V tejto súvislosti môžu vznikať aj určité nedorozumenia v komunikácii s trhom. Subjekty trhu majú tendenciu uvažovať skôr v krátkodobej perspektíve a nebudú chápať, prečo centrálna banka nemení nástroje menovej politiky ihneď, podľa aktuálnych čísiel o vývoji inflácie.

Proces dezinflácie aj pri transmisnom mechanizme cielenia inflácie môže byť úspešný len za predpokladu, že súčasne dochádza k znižovaniu makroekonomickej nerovnováhy. Prílišná menová reštrikcia môže totiž vo svojich dôsledkoch prehlbovať nerovnováhu – či už vonkajšiu, ale aj v oblasti mikrosféry a v bankovom sektore. Centrálna banka musí brať do úvahy pri svojich krokoch smerujúcich k dosiahnutiu inflačného cieľa aj vývoj zahraničného zadlženia, aj vývoj v bankovom sektore a vývoj finančnej situácie v podnikoch. Ak by sa objavili signály výrazného prehlbovania nerovnováhy v týchto oblastiach, potom je lepšie ustúpiť od plnenia inflačného cieľa a nadmernou reštrikciou ďalej neprehlbovať makroekonomickú nerovnováhu. V tomto prípade možno použiť argument, že dosiahnutie inflačného cieľa pri stabilne vysokom deficite bežného účtu platobnej bilancie a rastúcom zahraničnom zadlžení je aj tak len dočasným javom.

Inflačný cieľ nie je možné dosiahnuť bez koordinácie krokov centrálnej banky s vládou. Ak by vláda udržiavala dlhodobo vysoko deficitné rozpočtové financovanie a na druhej strane by centrálna banka v záujme dosiahnutia inflačného cieľa nemonetizovala štátny dlh, výsledkom bude zvyšovanie úrokových sadzieb, apreciácia kurzu a zvyšovanie zahraničného zadlženia. Takýto vývoj potom vyžaduje nutnosť zníženia vonkajšej nerovnováhy a je v tomto prípade obmedzením aj pre vládu v oblasti reálneho ekonomického rastu, ale aj pre centrálnu banku v oblasti dezinflačného vývoja.

Na základe týchto poznatkov možno konštatovať, že dosiahnutie vonkajšej rovnováhy minimálne na úrovni nedlhového financovania deficitu bežného účtu platobnej bilancie si nutne žiada nahradenie menovej reštrikcie fiškálnou reštrikciou, čo by malo viesť k poklesu úrokových sadzieb, v krajnom prípade aj k depreciácii kurzu. Môže to byť určitý kompromis medzi reálnym ekonomickým rastom a znižovaním inflácie bez toho, aby dochádzalo k prehlbovaniu zahraničného zadlženia.

Literatúra:

1. Mandel, M.: Centrální banka v otevřené ekonomice. VŠE Praha 1996.
2. Paulík, T.: Makroekonomie B. OPF Karviná 1998.
3. Martincová, M.: Teoretické problémy makroekonomickej rovnováhy. Ekonóm, Bratislava 1998.
4. Mandel, M.: Cílování inflace a peněžní zásoby při exogenních šocích. Finance a úvěr, 1998, č. 4.
5. Strásky, J.: Hledá se nová teórie peněz. Ekonóm, 1998, č. 50.

STABILITA HYPOTEKÁRNEJ BANKY

STANOVENIE MARŽE

II. časť

Ing. Eva Horvátová
Národohospodárska fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave

Poskytovanie hypotekárnych úverov je systémovo prepojené so získavaním zdrojov hypotekárnej banky. Otázka minimálnej marže hypotekárnej banky bola formulovaná ako 3. podmienka zdravého hypotekárneho obchodovania. Marža hypotekárnej banky musí pokrývať náklady hypotekárnej banky, ktoré predstavujú náklady na výplatu úrokových (kupónových) výnosov investorom do hypotekárnych cenných papierov, prevádzkové náklady a zisk. Absolútne minimálnou požiadavkou je, aby prijaté platby boli vyššie než platené úroky.

I . i . t	<	A – I
úrok platený investorom do HZL	<	úrok prijatý z hypotekárneho úveru
výdavok banky	<	príjem banky

HZL – hypotekárny záložný list

Príklad:

V uvedenom príklade sa abstrahuje od prevádzkových nákladov banky a zisku. Postup možno použiť aj pri zahrnutí prevádzkových nákladov a zisku tak, že sa do sumy požadovanej výnosnosti zahrnú aj uvedené položky. Vychádza sa z pôvodného príkladu, keď hypotekárna banka poskytla hypotekárny úver za 12 % p.a. vo výške 900 000 Sk na 5 rokov. Je potrebné zistiť, koľko môže banka platiť investorom ako výnos z hypotekárnych cenných papierov.

$$I \cdot i \cdot t < \Sigma A - I$$

$$i < \frac{\Sigma A - I}{I \cdot t}$$

I – istina, suma úveru
i – úroková sadzba
t – počet rokov
ΣA – suma anuít, celková splatená suma

Úrokovú sadzbu z hypotekárnych záložných listov možno vypočítať podľa toho, či banka poskytla úver s ročnými alebo mesačnými splátkami (prípadne s inou frekvenciou).

i_1 – maximálna úroková sadzba, ktorú banka môže platiť investorom, ak úver poskytuje s ročnými splátkami.

i_2 – maximálna úroková sadzba, ktorú banka môže platiť investorom ak úver poskytla s mesačnými splátkami.

$$i_1 \frac{1\,248\,343{,}2 - 900\,000}{900\,000 \cdot 5}$$

$i_1 < 7{,}74$ %

$$i_2 \frac{1\,201\,197{,}6 - 900\,000}{900\,000 \cdot 5}$$

$i_2 < 6{,}69$ %

Odpoveď:

Ak banka poskytla hypotekárny úver pri úrokovej sadzbe 12 % p.a. a spláca sa ročnými splátkami, potom investorom do HZL môže platiť výnos vo výške maximálne 7,74 %.

Ak sa rovnako poskytnutý úver bude splácať mesačnými splátkami, investorom do HZL môže platiť výnos vo výške maximálne 6,69 %.

Výpočet výnosu z hypotekárnych cenných papierov ako dôsledku úrokovej sadzby z úveru je síce jednoduchší, avšak v praxi sa vyžaduje spravidla opačný postup, kedy cenu hypotekárneho úveru stanovujú náklady na hypotekárne cenné papiere.

Problém je komplikovaný tým, že úročenie cenných papierov je založené na metóde jednoduchého úročenia a úver sa spláca anuitnými splátkami.

Ak poznáme úrokovú sadzbu z hypotekárnych cenných papierov, potom potrebujeme nájsť takú úrokovú sadzbu z hypotekárneho úveru, ktorá zabezpečí pokrytie úrokových nákladov z hypotekárnych cenných papierov. Zisťujeme teda vnútornú mieru výnosnosti kapitálu, ktorá sa vyjadruje ako suma súčasných hodnôt budúcich príjmov z kapitálu.

$$K_i = \sum_{t=1}^{n} \frac{S_1}{(1+i)^1} + \frac{S_2}{(1+i)^2} + \ldots\ldots\ldots + \frac{St}{(1+i)^t}$$

K_i = vnútorná miera výnosnosti kapitálu

$\frac{S_1}{(1+i)^1}$ = výnos z prvej splátky úveru

$\frac{S_2}{(1+i)^2}$ = výnos z druhej splátky úveru

$\frac{S_t}{(1+i)^t}$ = výnos z poslednej splátky úveru

S_1 = výška prvej anuitnej splátky úveru (keďže anuitné splátky sú rovnaké, S = konštanta)
Výška anuitnej splátky musí byť vopred stanovená podľa vzorca (I+u)/n
I = menovitá hodnota emitovaných hypotekárnych cenných papierov
U = úrok platený investorovi (kupujúcemu hypotekárne cenné papiere)
n = počet anuitných splátok

Na základe uvedených poznatkov možno vymedziť matematický model pre stanovenie úrokovej sadzby určujúcej maržu hypotekárnej banky.

úrok platený investorom do HZL

$$< \sum_{t=1}^{n} \frac{1.\text{ splátka}}{(1+i)^1} + \frac{2.\text{ splátka}}{(1+i)^2} + \ldots\ldots$$

$$\ldots + \frac{\text{posledná n-tá splátka}}{(1+i)^n}$$

Naším cieľom je vypočítať úrokovú sadzbu i, ktorá zabezpečí také úrokové zhodnotenie požičaných prostriedkov (úverov), ktoré pokryjú náklady z hypotekárnych záložných listov.

Výpočet je možný na základe programu zadaného do počítača, ktorý vyhodnocuje veličiny na základe postupnej malej zmeny hodnoty i. Uvedená metóda sa nazýva metódou približovania.

Ďalší možný spôsob výpočtu marže hypotekárnej banky je založený na základe využitia poznatkov o vlastnostiach umorovateľa.

Príklad:

Banka získava zdroje z hypotekárnych cenných papierov 900 000 Sk na úrok 10 % p.a. na 5 rokov. Aká bude musieť byť úroková sadzba z hypotekárneho úveru, aby banka mohla vyplatiť úroky investorom?

I + úrok < (I . u) . t

záväzky banky voči majiteľom HZL < pohľadávky banky z hypotekárnych úverov

I = istina = objem HZL = objem hypotekárnych úverov
u = umorovateľ
t = počet anuitných splátok

$$900\,000 + (900\,000 \cdot 0{,}12 \cdot 5) = 900\,000 \cdot u \cdot 5$$

$$1\,350\,000 = 4\,500\,000\ u$$

$$u = \frac{I + \text{úrok}}{I \cdot t}$$

$$u = \frac{1\,350\,000}{4\,500\,000}$$

u = 0,3

Ďalej je potrebné zistiť, aká úroková sadzba zodpovedá hodnote 5-ročného umorovateľa pre ročné splácanie 0,3.

t.j. $$0{,}3 = \frac{(1+i)^5 \cdot i}{(1+i)^5 - 1}$$

13 % : u = 0,28
14 % : u = 0,2912835
15 % : u = 0,2976095
15,5 % : u = 0,2990221
15,3 % : u = 0,300437

Výpočet je opäť založený na metóde približovania. Využitím vlastností umorovateľa sme zistili, že ak banka má zdroje za úrokovú sadzbu 10 %, môže poskytnúť hypotekárny úver minimálne s úrokovou sadzbou 15,3 %. Vtedy však banka nemá úrokovú stratu, avšak ešte nezarába.

Úroková sadzba 15,3 % je vypočítaná pre ročné splátky hypotekárneho úveru.

Pre hypotekárny úver s mesačnými splátkami bude musieť byť úroková sadzba vyššia, nakoľko rýchlejšie ubúdajúca istina musí vyprodukovať rovnaké množstvo úrokových výnosov.

I + úrok sa nemení

I + úrok = 1 350 000

$$900\,000 + 450\,000 = 1\,350\,000$$

$$1\,350\,000 = I \cdot u \cdot t$$

t = 60 (= 5 . 12)
počet splátok pri mesačnom splácaní bude 60

$$1\,350\,000 = 900\,000 \cdot u \cdot 60$$

$$u = \frac{1\,350\,000}{54\,000\,000}$$

u = 0,025

Opäť je potrebné zistiť, akej hodnote úrokovej sadzby zodpovedá hodnota 5-ročného umorovateľa pre mesačné splácanie.

$$0{,}025 = \frac{(1 + \frac{i \cdot 0{,}01}{12})^{60} \cdot \frac{0{,}01i}{12}}{(1 + \frac{i \cdot 0{,}01}{12})^{60} - 1}$$

i = ?
12 % : u = 0,0222444
13 % : u = 0,022753
14 % : u = 0,0232682
15 % : u = 0,0237899
16 % : u = 0,024318
17 % : u = 0,0248525
18 % : u = 0,0253934

Dospeli sme k záveru, že zvýšením frekvencie splátok hypotekárna banka musí stanoviť z úveru, poskytnutého na rovnaké obdobie 5 rokov úrokovú sadzbu vyššiu než 18 %.

Je to výsledok, ktorý prekvapuje aj tých, ktorí očakávali dosť vysoké úrokové náklady z hypotekárnych úverov. Zabezpečenie nevyhnutnej marže hypotekárnej banky je otázka životne dôležitá pre zachovanie stability hypotekárnej banky.

Výpočet minimálnych hodnôt nezohľadňuje prevádzkové náklady a zisk banky, takže úrokové sadzby z úverov musia byť ešte vyššie.

Možnosti podpory hypotekárneho úveru štátom.

Ekonomické podmienky pre zavedenie hypotekárnych úverov nie sú jednoznačne priaznivé. V súvislosti s očakávanými problémami, vyplývajúcimi najmä z vysokých trhových úrokových sadzieb, jestvujú názory o nevyhnutnosti podporu štátu hypotekárnemu úveru.

Možnosti podpory štátu finančným produktom jestvujú vo všeobecnosti priame a nepriame. Pod nepriamymi spôsobmi podpory HÚ rozumieme plošné opatrenia, dotýkajúce sa všetkých hypotekárnych úverov.

Pod priamymi formami podpory rozumieme zvýhodňovanie vybraných typov hypotekárnych úverov podľa účelu alebo podľa kategórie ich spotrebiteľov.

Zo schémy hypotekárneho úveru vyplýva, že podpora štátu môže smerovať do troch oblastí:

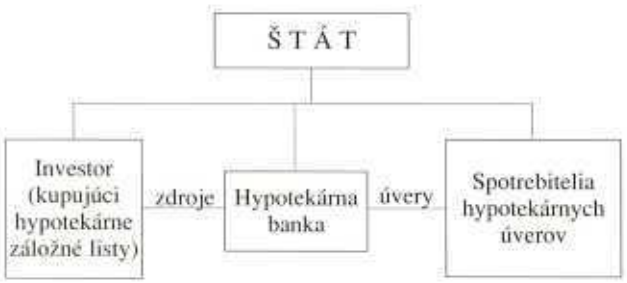

Podpora investorov do hypotekárnych záložných listov, ktorí vlastne nákupom týchto cenných papierov vytvárajú zdroje na poskytovanie hypotekárnych úverov, môže byť relizovaná ako absolútna a relatívna. Absolútna podpora spočíva napríklad v daňových úľavách vzťahujúcich sa na výnosy z hypotekárnych záložných listov.

Relatívna forma podpory spočíva vo zvýhodnení hypotekárnych záložných listov v porovnaní s inými cennými papiermi (konkurenčnými) na trhu. Za relatívnu formu podpory možno teda považovať aj odstránenie nevýhodného postavenia hypotekárnych záložných listov napríklad vyšším daňovým zaťažením výnosov iných cenných papierov (napr. zdanením výnosov zo štátnych dlhopisov).

Niekedy dochádza k zjednodušenej interpretácii zdaňovania výnosov z cenných papierov, akoby nezdanené výnosy z cenných papierov boli a priori výhodou pred zdaniteľnými výnosmi. Rovnako dôležitá je však aj miera výnosu. Pri rozhodovaní sa o investovaní do cenného papiera so zdaniteľným výnosom alebo do cenného papiera s nezdaniteľným výnosom je dôležité stanoviť tzv. indiferentný bod.

$$\text{Indiferentný bod} = 1 - \frac{\%\ \text{nezdaniteľného výnosu}}{\%\ \text{zdaniteľného výnosu}} \cdot 100$$

Príklad:
Investor sa môže rozhodovať medzi dvoma alternatívami: nakúpi dlhopisy s výnosom 12% p.a., zdanené sadzbou 15%, alebo cenné papiere s nezdaniteľným výnosom 10% p.a. Čo je pre neho výhodnejšie?

$$\text{Indiferentný bod} = 1 - \frac{10}{12} \cdot 100 = 0{,}1666667 \cdot 100 = 16{,}67\ \%$$

Výpočet stanovuje mieru zdanenia, pri ktorej sa zdaniteľný výnos stáva nevýhodným pre investora. V tomto prípade teda dochádza k situácii, kedy je cenný papier so zdaniteľným výnosom pre investora výhodnejší. Nevýhodným by sa stal až vtedy, keby miera zdanenia presiahla 16,67 %.

Ak sú výnosy z cenných papierov zdanené rôznymi sadzbami (ani jeden výnos nie je nezdaniteľný), potom sa investor rozhoduje nasledovným spôsobom:

Príklad:

Druh	CPVýnos (%)	Daňová sadzba (%)
CP 1	12	7
CP 2	13	15

Investor sa rozhoduje medzi nákupom cenného papiera 1 alebo cenného papiera 2. Ktorý bude pre neho výhodnejší? Všeobecne platia podmienky:

$$Z1 = V1\ N1 - V1\ N1\ S1 \quad (1)$$
$$Z2 = V2\ N2 - V2\ N2\ S2 \quad (2)$$

Z1 – príjem z CP 1
V1 – sadzba výnosu CP 1 (%)
N1 – nominálna hodnota CP 1
S1 – daňová sadzba CP 1

Výklad symbolov Z2, V2, N2, S2 je analogický.

Výnos pred zdanením možno vyjadriť: V1 N1 = P1
V2 N2 = P2

Substitúciou do rovníc (1) a (2) možno používať tvary:

$$Z1 = P1 - P1\ S1$$
$$Z2 = P2 - P2\ S2$$

Investor porovnáva reálne príjmy z cenných papierov:

ak P1 – P1 S1 > P2 – P2 S2, potom nakupuje CP 1
ak P1 – P1 S1 < P2 – P2 S2, potom nakupuje CP 2
ak P1 – P1 S1 = P2 – P2 S2, potom sú rovnako výhodné CP 1 a CP 2.

Výpočet konkrétneho príkladu bude nasledovný:

$$Z1 = 12 - 12 \cdot 0{,}07 = 11{,}16$$
$$Z2 = 13 - 13 \cdot 0{,}15 = 11{,}05$$

Porovnaním Z1 a Z2 investor dochádza k záveru, že výhodnejším pre neho bude nákup cenného papiera 1.

Ďalšou možnou oblasťou podpory hypotekárnych úverov štátom je podpora v oblasti vzniku, hospodárenia a pôsobenia hypotekárnej banky. Jedná sa predovšetkým o vhodnú úpravu legislatívnych podmienok, odstraňovanie dvojakého výkladu niektorých pojmov, úpravu vzťahov na základe novovzniknutých problémov. V tomto smere možno konštatovať, že nastali mnohé úpravy zákonov, smerujúce k podpore rozvoja hypotekárneho úveru. Ako príklad možno uviesť prijatie novely Zákona o bankách č. 58/1996 Z. z. a úpravy vzťahov v rámci záložného práva a jeho realizácie (napr. banka sa stáva v prípade hypotekárneho úveru záložným veriteľom). Ďalšie možnosti zostávajú v oblasti doriešenia evidencie nehnuteľností a rozvoja katastrálnych úradov.

Hranice podpory hypotekárnej banky sú však dané potrebou bezpečnosti hypotekárnych obchodov, najmä vo vzťahu k investorom do hypotekárnych záložných listov.

Ďalšie možnosti podpory hypotekárnych produktov na úrovni legislatívy spočívajú v možnostiach kombinovať záujmy a potreby rôznych subjektov. Napríklad poisťovne, penzijné fondy a rôzne iné subjekty s dlhodobými záväzkami voči investorom, veriteľom alebo potenciálnym veriteľom, musia z hľadiska zachovania svojej likvidity, solventnosti a stability držať časť svojich fondov v aktívach s primeranou bezpečnosťou. Stabilita hypotekárnej banky a bezpečnosť jej obchodov pri dodržiavaní všetkých zásad je veľmi vysoká vzhľadom na nadštandardne prísne podmienky jej vstupu na trh, ako aj vzhľadom na podmienky jej obchodov.

Z uvedeného hľadiska vysoká bezpečnosť hypotekárnych záložných listov je prvkom, vhodným na kombinácie so subjektami, od ktorých sa vyžaduje dlhodobé bezpečné nakladanie so zverenými prostriedkami.

Uvedené hľadisko problému potvrdzuje aj situácia v zahraničí, keď v Dánsku musí byť aspoň 60 % aktív penzijných fondov pri investovaní do vládou upísaných alebo ručených cenných papierov, HZL, vo Francúzsku 34 %, v Nemecku 80 % a v Belgicku 15 % do vládnych CP.

Európska komisia navrhovla harmonizovať tieto povinné investície do bezpečných cenných papierov na 60 % aktív penzijného fondu vo svojom návrhu smernice ES.[1]

Podpora štátu môže smerovať tiež k spotrebiteľovi hypotekárneho úveru, napríklad dotáciami úrokov z úveru, pričom by štát uhrádzal rozdiel medzi trhovou a skutočne stanovenou úrokovou sadzbou. S podobnou formou podpory stavebných úverov jestvujú u nás dlhoročné skúsenosti. Slovenská sporiteľňa v minulosti poskytovala výhodné stavebné pôžičky s úrokovou sadzbou 2,7 % p.a. Táto sadzba nebola skutočnou cenou pôžičky, nakoľko štát dotoval Slovenskej sporiteľni úroky do úrovne diskontnej sadzby.

Analógiu možno hľadať len v technike dotácií úrokov, nakoľko cena hypotekárneho úveru sa neodvodzuje priamo od diskontnej sadzby, ale od ceny zdrojov hypotekárnych úverov, najmä hypotekárnych záložných listov. Z časti venovanej otázkam marže hypotekárnej banky vyplýva, že efekt podpory výnosov z HZL dotáciami úrokov nie je analogický svojím rozsahom s efektom dotácií úrokov z hypotekárnych úverov. Napríklad na základe dotácie výnosov z HZL o 2 % by mohla banka znížiť úrokovú sadzbu z úveru viac než o 2 %. Naopak dotácia úrokov z hypotekárnych úverov o 2 % by umožňovala zvýšenie výnosov (marže) o menej než 2 %. Z uvedeného pohľadu sa javí ako efektívnejšia a účinnejšia podpora úrokových výnosov z HZL.

Za veľmi dôležitú sa považuje otázka, kedy si finančný produkt môže nárokovať na štátnu podporu. Je zrejmé, že štát bude podporovať priamym spôsobom taký finančný produkt, ktorý prispieva k riešeniu niektorých ekonomických alebo sociálnych úloh štátu.

Je teda namieste položiť otázku, do akej miery môže prispieť hypotekárny úver k rozvoju bytovej výstavby alebo k rozvoju investícií. Hypotekárny úver koncipovaný ako komerčný produkt vzhľadom na jeho cenu a ďalšie nároky môže byť len doplnkovým zdrojom financovania bytovej a investičnej výstavby. Avšak dobré zvládnutie hypotekárneho úveru na úrovni komerčného produktu sa môže stať východiskom pre jeho sociálne smerovanie a tým aj pre podporu štátom. Avšak hypotekárny úver ako taký nie je systémovo odkázaný na podporu štátom, táto otázka nie je podmienkou jeho funkčnosti.

[1]Tomášek, M.: Bankovnictví jednotného vnitřního trhu Evropské unie. Praha, Lindie a. s., 1997, s. 151.

MARKETINGOVÝ MANAŽMENT BANKOVEJ POBOČKY

I. časť

Doc. Ing. Jaroslav Kita, CSc., Ekonomická univerzita v Bratislave

Ešte v nedávnej minulosti väčšina vedúcich bankových pobočiek riadila ich činnosť predovšetkým na základe finančných aspektov prevádzky, resp. intuitívne aj obchodných aspektov. Veľmi zriedkavo obchodná činnosť vychádzala zo systematického a organizovaného poznania trhu a z marketingového plánu.

V situácii rastúcej konkurencie na slovenskom bankovom trhu vedúci pobočky sa musí zaoberať vypracovaním decentralizovanej marketingovej politiky, vzhľadom na to, že decentralizácia umožňuje prispôsobiť obchodný personál pobočky cieľovému trhu a zároveň zohľadňuje obmedzené možnosti pobočky. Celá táto činnosť by sa mala realizovať v rámci lokálneho marketingového manažmentu.

Z uvedeného vyplýva, že distribučná sieť banky musí byť v súčasnosti organizovaná na vysokej odbornej úrovni. Bankové pobočky očakávajú kvalitnú pomoc ústredia, aby boli konkurencieschopné. To vyžaduje manažérsku orientáciu marketingu, ktorá umožňuje prispôsobiť prostriedky inštitúcie požiadavkám predaja, núti bankové subjekty klásť dôraz na predvídanie, prispôsobovanie a zameranie sa na trhy.

Schopnosť ústredia napomáhať pobočkám pri predaji sa obyčajne konkretizuje stanovením určitého počtu marketingových pracovníkov, ktorí sa zaoberajú segmentami trhu, bankovými produktami a distribučnými kanálmi. Marketingové oddelenia a funkcie akými sú vedúci trhu, vedúci produktu, vedúci celoštátnych distribučných kanálov sa čoraz viac v bankách rozširujú a stávajú sa samozrejmosťou organizačnej štruktúry takmer každej banky. Ich základnou úlohou je vypracovať plány rozvoja pre dané trhy a integrovať v nich požiadavky celej distribučnej siete banky. K tejto úlohe sa pripája úloha pomoci pobočkám lepšie predávať, aby sa dosiahli ciele vychádzajúce z príslušného plánu, vytvoriť nezameniteľnú identitu banky a podporiť komerčný úspech poskytovaných služieb.

Aplikácia marketingového manažmentu v slovenských bankách

Vývoj bánk k marketingovému manažmentu, ináč povedané, k integrácii marketingu z ich doterajšou riadiacou štruktúrou a rozhodovacím procesom banky sa nerealizuje zo dňa na deň. Tento vývoj u nás začal takmer pred 10 rokmi, počas ktorých prešlo bankovníctvo významnými štrukturálnymi zmenami, ktoré významne zasiahli do marketingového úsilia a obchodnej politiky jednotlivých bánk. Desaťročné skúsenosti z aplikácie marketingu v slovenskom bankovníctve možno hodnotiť pozitívne i negatívne.

Marketing umožnil lepšie poznať slovenského klienta

Aplikácia marketingu umožnila bankám lepšie poznať klientov a ich potreby. Na základe tohoto poznania, banky môžu prispôsobiť ich politiku bankových produktov a služieb. V tejto oblasti banky urobili nesmierne veľa. Stačí porovnať stav bankovníctva na Slovensku v 80-tych rokoch so súčasnou situáciou. Prispôsobovanie sa klientovi je výsledkom výskumu trhu a úsilia, ktoré sa v slovenských bankách vynaložilo.

Aplikácia zahraničných skúseností

Slovenský trh finančných služieb nie je ovplyvňovaný iba vývojom situácie u nás. Pôsobia naň aj globálne zmeny. Banky tak nie sú len pod tlakom domácej konkurencie, ale aj vo vo veľkej miere pod tlakom globálnych trhov. Výmena skúseností medzi európskymi, resp. zámorskými a slovenskými bankami umožnila v tejto situácii slovenským bankám aplikáciu efektívnych pracovných postupov.

Zapojenie sa občana do bankových operácií

Vplyvom pôsobenia faktorov trhu do ponúkaného rozsahu podnikateľských aktivít bánk je postupne vťahovaný aj občan, ktorý začína okrem tradičných služieb využívať aj iné bankové služby, ktoré súvisia s investičnými a finančnými možnosťami trhového hospodárstva.

Znásobenie obchodného úsilia vynakladaného v 90-tych rokoch v slovenských bankách tak viedlo k ďalšej demokratizácii niektorých bankových aktivít a následkom toho sa neustále zvyšuje miera bankových produktov slovenskými klientami.

Ilúzie o marketingu v banke

Orientácia na marketing v každodennej činnosti a ko-

munikácii banky a modifikácia existujúcej štruktúry zdôrazňujúca trh a produkt je oveľa častešia jako orientácia na operácie, ale napriek tomu sú potrebné zmeny vo väčšine bankových inštitúcii. Tieto zmeny sú základom presmerovania organizácie z operačnej kultúry na marketingovú kultúru vo vnútri organizácie. Potreba týchto zmien vyplýva zo skutočnosti, že niektoré banky ukončili svoju činnosť, resp. majú určité problémy, pretože „robili" marketing bez toho, aby ho poznali. V skutočnosti „naoko" praktizovali marketing, než aký v skutočnosti existuje. Marketing v oblasti bankovníctva je spôsob uspokojovania potrieb a želaní klientov, ktorý prináša radosť a zisk jeho poskytovateľovi optimalizáciou toho, čo je možné získať na základe informácií o trhu, zákazníkovi atď.

Ilúzia, že banka „robí" marketing vychádza zo skutočnosti, že nástroje marketingu boli používané bez toho, aby sa orientovali k podstate manžmentu banky, ktorá ich používala. Marketing sa niekedy ešte stále aplikuje bez toho, aby si pracovníci banky uvedomili, že ide o vedeckú disciplínu, hoci marketing už niekoľko desaťročí poskytuje slovnú zásobu a pojmy, ktoré umožňujú kvantitatívny a kvalitatívny popis situácie.

Banky vynakladajú značné finančné prostriedky, ale často bez presne vymedzeného účelu a bez prísnej kontroly ich použitia. To vedie k veľkému rozpylu napríklad položiek na reklamu bez toho, aby sa dokázali dosiahnuté výsledky. Takéto prístupy k marketingu môžu viesť k náhodislostiam v bankách a k diskreditácií marketingu ako vedeckej disciplíny a profesií, ktoré sa marketingom zaoberajú.

Marketing a rentabilita

Kritika bankového marketingu často vychádzala z konštatovania, že marketing nezohľadňuje rentabilitu a je nástrojom inflácie. Pre banky sa zdajú byť neúmerné náklady na výskum trhu a marketingovú komunikáciu, ako aj na rozvojové politiky, ktoré sa týkajú bankových produktov a distribúcie. Bankové produkty a služby uvedené na trh, tvorba nových nových distribučných miest, systematický nátlak na klientov sú činnosti, ktoré môžu degradovať rentabilitu podniku. Niektorí pracovníci v bankách takmer zabudli, že cieľom marketingu nie jelen napomáhať predaju bankových produktov a služieb, ale predovšetkým cieľom je, aby banka dosiahla zisk, t.j. aby predávala rentabilne.

Niektoré banky tvrdia, že polovica ich klientely je veľmi málo rentabilná. Napriek tomu treba povedať, že predmetom otázky nie je neorientovať sa na týchto klientov (hľadať len top klientov). Problém nie je, že títo klienti znižujú rentabilitu banky ale, že treba, aby marketing našiel východiská v reálnych riešeniach, ktoré umožňujú, aby banka priaznivo vyriešila túto situáciu.

Iní pracovníci marketingu zdôrazňujú, že otázky rentability banky nespadajú do ich kompetencie. Možno namietať tým, že aj oni majú povinnosť zaoberať sa rentabilitu. To je možné na základe úzkej spolupráce s inými oddeleniami banky, najmä v spolupráci s kontrolingom, riadením ľudských zdrojov, informatikou atď. s cieľom hlbokej starostlivosti o klienta (ústredná myšlienka kooperácie).

Zanedbávanie už získaného klienta

Ďalšou námietkou voči marketingu v bankách je skutočnosť, že sa vynakladá veľa prostriedkov na získanie potenciálnych klientov na úkor spokojnosti už získaných klientov. Ak marketing zaznamenal nesporný úspech v oblasti extenzívnej politiky, jeho pôsobenie je menej evidentné v oblasti intenzívnej politiky. Banky často získajú veľký počet klientov, ktorí sú a v mnohých prípadoch boli bankou zanedbávaní. Niektoré produkty vlastní väčšina klientov (vkladné knižky, bankové karty), miera využívania iných produktov je však veľmi nízka. To znamená, že treba vyvinúť väčšiu iniciatívu v oblasti intenzívnej bankovej politiky. Z tohto dôvodu marketing musí viac investovať do niektorých prostriedkov, ktoré mu umožnia na jednej strane lepšie poznať klienta a na druhej strane lepšie uspokojiť jeho potreby.

Vytvorenie skutočného inštitucionálneho imidžu

V súčasnom období intenzívnej cenovej konkurencie sa bankoví manažéri často sťažujú, že je náročné odlíšiť ich produkty a služby od konkurentov. Riešením je vyvinúť odlišnú ponuku a imidž. Bankám sa často vyčíta, že nevedia vytvoriť radostný imidž. Dokonca aj vtedy, ak sa imidž banky považuje za uspokojivý, používajú sa v súvislosti s danou bankou expresívne výrazy v negatívnom zmysle. Verejnosť banke vyčíta finančnú silu. Skutočnosť, že požičiava hlavne solventným klientom, prílišnú tajuplnosť peňažných operácií a podobne. Napriek tomu banky disponujú mnohými pozitívnymi prvkami. Rozvoj bankovníctva na Slovensku napomohol napríklad rastu dopytu po mladých kvalifikovaných pracovníkov, a tým viedol aj k znižovaniu nezamestnanosti.

Banky priaznivo pôsobia v mnohých oblastiach, t.j. napomáhajú exportu, pomáhajú financovať činnosť malých a stredných podnikov, napomáhajú rozvoju kultúry atď. Poznanie týchto aspektov je často záležitosťou pracovníkov banky a neprekračuje hranice pôsobnosti banky. To znamená, že je potrebné sledovať pozitívnu činnosť banky a oboznámiť s ňou širokú verejnosť na základe príkladov. Z toho vyplýva, že banky by mali disponovať efektívnym marketingom opierajúcim sa o trvalú komunikáciu a cieľavedomú politiku.

Nízka koordinácia marketingových aktivít

Námietky adresované bankovému marketingu zdôrazňujú nutnosť zvýšiť koordináciu marketingových aktivít. Ide o otázku stupňa informovanosti medzi ústredím a pobočkami banky. Vzájomná neinformovanosť neumožňuje využívať synergiu medzi prvkami bankového systému. Tento nedostatok vyplýva z nedostatočného plánovania činnosti v bankách, ale tiež z rozptýlenosti marketingovej funkcie v organizácii.

Oneskorenosť prieniku marketingovej filozofie do činnosti bánk

Napriek intenzívnemu úsiliu a niektorým úspechom

marketingu sa nepodarilo vytvoriť v bankách taký stav uvažovania, ktorý by orientoval banku na klienta. Potreba hlbokej transformácie myslenia v bankách vytvára bezpochyby veľkú výzvu bankovému manažmentu.

Napriek nepopierateľným úspechom marketing nebol v minulosti úspešný pri riešné niektorých dôležitých problémov. Táto chyba sa nepripisuje nedostatku technických zariadení alebo finančných prostriedkov. Netýka sa ani pracovníkov banky, ktorým pripadla ťažká úloha riešiť tieto problémy. Je viac dávaná do súvislosti s absenciou skutočnej integrácie marketingovej koncepcie s manažmentom banky. Pokiaľ tento problém nebude vyriešený, marketing len v malej miere môže napomáhať rozvoju banky. Avšak uvedené rozhodnutie nepripadá marketingovým pracovníkom banky, ale vedeniu banky.

Pokrok v tejto oblasti je možný, ak:

- systém účtovníctva a kontroling umožnia, aby banka poznala náklady a rentabilitu produktov, služieb, resp. zákazníkov, ktorých chce získať alebo udržať;
- bude sa aplikovať systém dlhodobých, strednodobých a krátkodobých plánov na úrovni ústredia a pobočiek banky, ktorý umožní zohľadniť rozhodnutia týkajúce sa stratégie banky,koordinácie činnosti banky, kontroly výsledkov a realizácie nápravných opatrení.
- tvorba adekvátnej organizačnej štruktúry umožní orientáciu banky smerom k trhu. Táto organizačná štruktúra by mala vyvolať také uvažovanie pracovníkov banky,ktoré je orientované na klienta.

V súčasnosti už nepostačuje orientovať sa len na praktiky, ktoré sa výlučne operajú nástroje klasického marketingu. Aby banka mala úspech a napredovalo vyššou rýchlosťou je potrebné aplikovať marketingový manažment (metódu, ktorou sú prostriedky marketingu orientované, realizované, koordinované a kontrolované). Tento nový prístup je o to nutnejší, čím výraznejšie vystupujú do popredia úlohy budúcnosti. Nutnosť priblížiť banku k jej klientovi opierajúc sa o koncepciu marketingu a o nástroje marketingu sa v súčasnosti nespochybňuje. Avšak jeho miesto a úloha v bankách je rôzne hodnotená. Banky by sa mohli rozdeliť do dvoch skupín:

a) tie, ktoré sa obmedzujú na diskusie o marketingu,
b) tie, v ktorých aplikácie marketingu zaostávajú za konkretnými realizáciami v praxi.

Z tohoto dôvodu sa čoraz viac zdôrazňuje nutnosť pristúpiť k realizácii marketingového manažmentu pobočky banky s využitím poznatkov participatívneho riadenia.

Realizácia participatívneho manažmentu v bankách

Pod pojmom participatívny manažment rozumieme spoločné rozhodovanie manažera a jeho spolupracovníkov. Spolupracovníci (podriadené zložky) sú pokiaľ ide o proces rozhodovania na rovnakej úrovni s nadriadenými zlokami.

Participatívny manažment vytvára spojovací článok medzi funkčnými (marketingovými manažérmi, vedúcimi trhov, produktov, distribučných kanálov) a operatívnymi pracovníkmi (obchodní manažéri, vedúci pobočiek, kontrolóri, akvizitori atď.), ktorých je potrebné organizovať, motivovať a kontrolovať. Aby participatívny manžment nebol len zbožným prianím, je nevyhnutné vypracovať skutočné participatívne postupy, ktoré sa týkajú najmä:

- stanovenia stratégie banky,
- stanovenia obchodných cieľov a rozpočtov,
- vývoja výkonnosti,
- výberu vhodnej organizačnej štruktúry a prostriedkov jej realizácie,
- hodnotenia výsledkov činnosti, riadenia a vhodnosti existujúceho systému riadenia.

Systém uvedených postupov mal by byť predmetom správ manažérov ústredia banky aspoň raz ročne.

Je potrebné vynaložiť minimálne organizačné úsilie, aby zásady participatívneho manažmentu boli dodržané.

Vypracovanie marketingového plánu, resp. lokálneho obchodného plánu, hoci v zjednodušenej podobe, vytvára nevyhnutný základ pre realizáciu skutočného participatívneho manažmentu ústredia a pobočiek. Marketingový plán by mal byť sprevádzaný business plánom, ktorý by integroval finančné aspekty spojené s predpokladaným vývojom.

Ústredie na podporu rozvoja participatívneho manažmentu organizuje:

1. metodologickú pomoc pri vypracovaní decentralizovaných marketingových plánov, ako aj plánov predaja a rozpočtov.
2. technickú pomoc sprevádzanú adekvátnymi programami, ktoré vyhovujú vedeniu analytického účtovníctva, kontrolingu, finančnej analýze a sledovaniu rizík.
3. podporu rozvoja predaj na základe karty klienta, realizácie politiky kvality, atď..
4. vzdelávanie, ktoré predstavuje nástroj prvoradej pomoci.Vzdelávanie v oblasti zvyšovania konkurencieschopnosti pobočiek na základe zlepšovania obchodného know-how nadobudne v blízkej budúcnosti na význame.

Marketing pobočky

Boj o získanie klienta prebieha aj na úrovni pobočiek,t.j. lokálnej úrovni. Vyhrávajúcimi pobočkami budú tie, ktorú budú schopné posilňovať svoj obchodný potenciál. Táto požiadavka budúcnosti vyžaduje vynakladanie investícií na organizáciu lokálneho marketingu na úrovni pobočiek, ako aj mikro-marketingu distribučných miest. Decentralizácia marketingu predpokladá prepracovanie koncepcie súčasných politík rozvoja bankovej siete. Vyžaduje vypracovanie plánov mobilizácie decentralizovaného marketingového mixu, dynamické riadenie obchodného personálu, ktorý prichádza do styku s klientom, rozvoj priameho marketingu a rekonfiguráciu distribučných miest s cieľom sa lepšie prispôsobiť očakávaniam trhových segmentov.

Táto činnosť sa konkretizuje tvorbou nových distribučných kanálov, starostlivosťou rozvíjať nový lokálny merchandising zlepšovaním obchodnej produktivity a zvyšovaním úrovne kvality.

Pokračovanie v čísle 7/99

ZVÝŠENIE ÚROVNE OCHRANY SLOVENSKÝCH BANKOVIEK

Ako sme informovali v predchádzajúcom čísle časopisu BIATEC, Národná banka Slovenska v súlade s hlavnými úlohami rozhodla realizovať v roku 1999 dotlač bankoviek šiestich nominálnych hodnôt, z ktorých polovica bude zabezpečená s vyššou úrovňou ochrany. Prvá z nich, 200-korunová, je v peňažnom obehu už od 10. mája a 5000-korunová bude v obehu od 21. júna tohto roku. Ďalšie bankovky v nominálnych hodnotách 1000 Sk, 100 Sk, 50 Sk a 20 Sk budú do peňažného obehu zaradené postupne v druhom polroku 1999.

mincí, u ktorých boli v roku 1996 uskutočnené drobné farebné zmeny.

Vynaliezavosť falšovateľov a rýchly rozvoj modernej reprodukčnej techniky umožňujúcej farebné kopírovanie a skenovanie si však vyžaduje, aby sa pri príprave dotlače v dostatočnom časovom predstihu uvažovalo aj so zvyšovaním ochrany papierových peňazí. Aj keď počet falzifikátov slovenských bankoviek bol v uplynulých rokoch pomerne nízky (v roku 1998 ich bolo na území Slovenskej republiky zadržaných 556), predsa

Lícna strana 200-korunovej bankovky vzoru 1999

Rubová strana 200-korunovej bankovky vzoru 1999

Lícna strana 5000-korunovej bankovky vzoru 1999

Rubová strana 5000-korunovej bankovky vzoru 1999

Dotlač bankoviek nie je ničím výnimočným a pravidelne ju uskutočňujú všetky centrálne banky. Jej cieľom je zabezpečiť predovšetkým dostatočné množstvo peňazí v peňažnom obehu na postupnú náhradu za opotrebované bankovky, ktoré musia byť z dôvodu udržania čistoty obeživa z obehu stiahnuté, vyradené a nahradené novými. Obyvateľstvo častokrát bankovky vytlačené v rôznych rokoch ani nerozlišuje, lebo vo väčšine prípadov sa ich dotlač uskutočňuje bez zásahu do motívov, farebnosti a ochranných prvkov.

V predchádzajúcich rokoch bola dotlač slovenských bankoviek realizovaná bez zvyšovania úrovne ochranných prvkov. Na základe ohlasov obyvateľstva a poznatkov o sústave slovenských bankoviek získaných z peňažného obehu sa Národná banka Slovenska pri jej zabezpečovaní snažila vyhovieť predovšetkým starším občanom, ktorí sa dožadovali lepšej rozlíšiteľnosti sto a päťstokorunových bankoviek a päťdesiathalierových

ich počet v porovnaní s rokom 1997 vzrástol viac ako trikrát, pričom najviac falšovanou bankovkou bola tisícorunáčka.

Na tento vývoj sa preto Národná banka Slovenska usilovala včas reagovať a predísť tak rizikám, ktoré by neskôr mohli vzniknúť. Cieľom koncepcie zvýšenia ochrany bankoviek vyšších nominálnych hodnôt s použitím väčšieho počtu ochranných prvkov je však okrem zlepšenia ich ochrany aj snaha uľahčiť občanom rozlišovanie pravých bankoviek od falošných pri prijímaní peňazí. To, že zvyšovanie úrovne ochrany bankoviek nie je vo svete ničím výnimočným dokazuje i skutočnosť, že pri dotlačiach bankoviek ju nedávno uskutočnili nielen v Spojených štátoch amerických a Švajčiarsku, ale aj v Nemecku, Fínsku, Rakúsku a iných štátoch, ktoré sú súčasťou Európskej únie a od roku 2002 sa v nich bude platiť novou spoločnou menou.

Dotlač dvesto- a päťtisícorunových bankoviek bude realizovaná u pôvodného dodávateľa – v nemeckej tlačiarni cenín

Bankovkový papier 200-korunovej bankovky je okrem lokálneho stupňovitého vodoznaku doplnený ďalším vysokosvetlým vodoznakom v tvare štylizovaných lipových listov.

V bankovkovom papieri 5000-korunovej bankovky je vodoznak s portrétom M. R. Štefánika doplnený vysokosvetlým vodoznakom v tvare štylizovaného dubového listu s dvoma žaluďmi.

Na 5000-korunovej bankovke je aplikovaný 23 mm široký pruh s irizujúcim povlakom zlatistej farby s viacnásobne sa opakujúcim štylizovaným vychádzajúcim slnkom, ktorého obrysy sú vytvorené nepotlačenými linkami.

Na dvestokorunovej bankovke je aplikovaný pruh s fialovým irizujúcim povlakom so štylizovanými lipovými listmi.

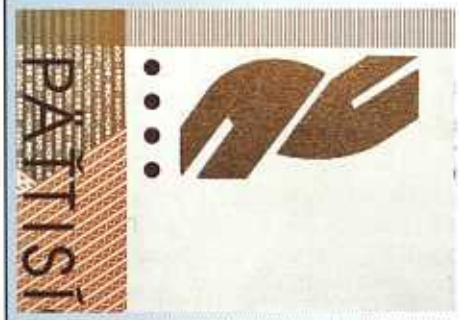

Na päťtisíckorunovej bankovke je v spodnej časti kupónu štylizovaný obraz slnka s lúčmi vytlačený opticky premenlivou farbou, ktorej odtieň je pri pohľade kolmo na bankovku zlatý a pri zmene uhla pohľadu sa mení na zelený.

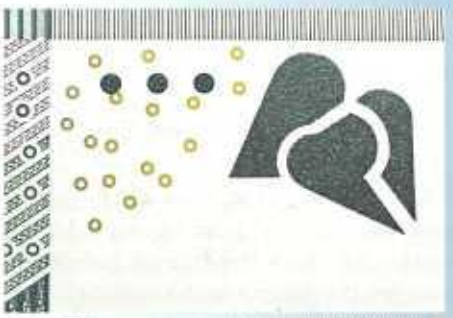

Na dvestokorunovej bankovke sú vytlačené štylizované lipové listy, ktorých odtieň sa mení zo zeleného na fialovočervený.

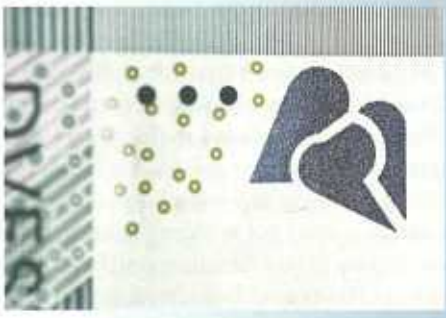

Giesecke & Devrient Mníchov, ktorá okrem prijateľnej cenovej ponuky má aj skúsenosti s tlačou bankoviek týchto dvoch nominálnych hodnôt v roku 1995.

Vzhľadom na pripravované zmeny bankoviek vzoru 1999, Národná banka Slovenska úzko spolupracovala s autorom výtvarných návrhov prvej emisie slovenských bankoviek, akademickým maliarom Jozefom Bubákom, ktorý v spolupráci s odborníkmi z emisného odboru NBS navrhol výtvarné riešenie, farebnosť a umiestnenie nových ochranných prvkov. Dvesto a päťtisíckorunové bankovky vzoru 1999 majú rovnaké motívy, rozmery a farebnosť ako všetky doteraz vydané bankovky, ktoré cirkulujú v peňažnom obehu. Majú však niekoľko odlišností, s ktorými vás oboznámime na nasledujúcich stránkach.

Princíp výtvarného riešenia ochranných prvkov je u oboch bankoviek rovnaký. Viditeľné rozdiely sú však v bankovkovom papieri, na lícnej, ale aj na rubovej strane bankoviek, kde sú v porovnaní s dvesto- a päťtisíckorunovými bankovkami vzoru 1995 doplnené ďalšie ochranné prvky a špeciálne štruktúry, ktoré zvyšujú ich ochranu proti falšovaniu a zlepšujú aj ich rozlíšiteľnosť v podmienkach peňažného obehu.

Zmeny v bankovkovom papieri

Bankovky, ktoré Národná banka Slovenska vydala v roku 1995 mali v bankovkovom papieri umiestnený jeden veľký lokálny stupňovitý vodoznak s portrétom osobnosti. Pre zvýšenie ochrany bol do bankovkového papiera, na ktorom sú vytlačené bankovky vzoru 1999, doplnený v nepotlačenej spodnej časti kupónu ďalší menší vysokosvetlý vodoznak, ktorý má na dvestokorunovej bankovke tvar štylizovanej lipovej ratolesti s tromi lístkami a na päťtisíckorunovej bankovke tvar štylizovaného dubového listu s dvoma žaluďmi.

Podobne ako na päťtisíckorunovej bankovke vzoru 1995, sú na ľavom a pravom okraji lícnej strany bankovky, prípadne aspoň na jednom z nich do papiera zapracované viditeľné ochranné vlákna červenej, zelenej a modrej farby. Vzhľadom na použitú technológiu pri výrobe bankovkového papiera sa však môžu vyskytnúť aj bankovky, u ktorých je na ľavom okraji vidieť menší počet ochranných vlákien, prípadne sa na ňom vlákna nenachádzajú. Ani v takýchto prípadoch nie je potrebné pochybovať o pravosti bankovky, lebo je na nej dostatočný počet ďalších ochranných prvkov, ktorými sa dá rozpoznať jej pravosť od falzifikátu.

Koncepcia zvýšenia ochrany slovenských bankoviek je založená na tom, že počnúc dvestokorunovou bankovkou bude na rubovej strane bankoviek aplikovaný irizujúci povlak s obrysmi vytvorenými nepotlačenými linkami. Pripomíname, že pruh s irizujúcim povlakom, ktorý však nebol potlačený, bol doteraz aplikovaný len na päťtisíckorunovej bankovke vzoru 1995. Bankovkový papier päťtisíckorunovej bankovky vzoru 1999 je však na pravom okraji tlačového obrazca v smere zhora nadol rovnobežne so šírkou bankovky potiahnutý v 23 mm širokom pruhu zlatistým irizujúcim povlakom s viacnásobne sa opakujúcim štylizovaným vychádzajúcim slnkom. Na dvestokorunovej bankovke je aplikovaný rovnako široký pruh s fialovým irizujúcim povlakom so štylizovanými lipovými listami. Na oboch bankovkách sú vyobrazenia obrysov vytvorené nepotlačenými linkami.

Zmeny na lícnej strane bankoviek

Na lícnej strane bankoviek sú voľným okom viditeľné niektoré ďalšie zmeny, ktoré sú okrem kinegramu spoločné na bankovkách oboch nominálnych hodnôt a odlišujú sa len výtvarným stvárnením a farebnosťou.

Najvýraznejšou zmenou, ktorá je aplikovaná len na 5000 Sk bankovke je KINEGRAM® (ďalej len kinegram), ktorý je v súčasnosti jedným z najmodernejších ochranných prvkov používaných na ochranu bankoviek vysokých nominálnych hodnôt. Tento ochranný prvok bol vyvinutý v roku 1985 a je patentovo chráneným ochranným prvkom švajčiarskej firmy OVD KINEGRAM. Je umiestnený v ľavej časti tlačového obrazca namiesto polmesiaca, ktorý bol vytlačený technikou tlače z hĺbky opticky premenlivou farbou. Kinegram použitý na päťtisíckorunovej bankovke je vlastne špeciálna, razená, striebristosivá metalizovaná fólia, ktorá má tvar polmesiaca a jeho obraz je tvorený jemnými linkami rôznej hĺbky a tvaru. Pri zmene uhla dopadajúceho svetla sa jeho obraz postupne mení a vytvára efekt pohybujúceho sa obrazu. Otáčaním kinegramu okolo zvislej osi zľava doprava sa v jeho pravom dolnom rohu objaví malé písmeno „k", ktoré postupne smerom do stredu kinegramu narastá a uprostred neho vytvorí s písmenom „S" skratku názvu menovej jednotky Slovenskej republiky „Sk". Pri ďalšom otáčaní kinegramu sa písmeno „S" zmení na polmesiac, ktorý postupne vytvorí na tmavom pozadí jasne svietiaci plný kotúč mesiaca v splne. Pri otáčaní kinegramu okolo vodorovnej osi sa v jeho ľavej časti objavuje zdola nahor číslica „5000", ktorá je oproti pozadiu kontrastná a mení sa zo svetlej v tmavom poli na tmavú vo svetlom poli a naopak. Na pozadí kinegramu je šesť sústredených, postupne sa zväčšujúcich kruhov, z ktorých prvý je vytvorený mnohonásobne sa opakujúcim mikrotextom „5000 Sk", druhý a tretí mikrotextom „5000 SLOVENSKÝCH KORÚN", neúplný štvrtý kruh textom „NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA" a neúplný piaty a šiesty kruh textom „NBS". Veľkosť písmen v texte sa od štvrtého kruhu postupne zväčšuje. Treba však upozorniť na skutočnosť, že čitateľnosť obrazov a farebnosť kinegramu vo veľkej miere závisia od smeru a intenzity dopadajúceho svetla.

Päťtisícková bankovka vzoru 1999 je charakteristická tým, že pravý spodný okraj kinegramu, horný okraj vysokoreflexnej zlatej fólie a časť farebného geometrického svetelného pruhu sú potlačené vyobrazením kométy, ktorá je vytlačená technikou tlače z hĺbky tmavookrovou farbou. Obraz slnečných lúčov a mesačného svitu, ktorý je vytlačený technikou tlače z plochy modrou farbou je v mieste kométy zjednodušený. Okrem toho je ľavý okraj kinegramu v smere zdola nahor potlačený časťou textu „SLOVENSKÝCH KORÚN" a časťou mikrotextového riadku s viacnásobne sa opakujúcim textom „5000 Sk" tmavým odtieňom karmínovočervenej farby.

Ďalším ochranným prvkom, ktorý bol použitý aj na päťtisíckorunovej bankovke vzoru 1995 je motív vytlačený optickou premenlivou farbou. Z dôvodu aplikácie kinegramu do hlavného tlačového obrazca a snahou dosiahnuť jeho lepšiu farebnú čitateľnosť, bol tento ochranný prvok premiestnený do spodnej časti kupónu, kde je vytlačený technikou sieťotlače. Sieťotlač je najmladšou tlačovou technikou, ktorá sa v posledných rokoch rozšírila do rôznych odvetví priemyselnej praxe a v polygrafickom priemysle tvorí okrem tlače z hĺbky, tlače z plochy (ofsetu) a tlače z výšky, štvrtú skupinu tlačových techník. Motív na 5000 korunovej bankovke je umiestnený uprostred spodnej časti kupónu a predstavuje štylizovaný obraz slnka s lúčmi vytlačený opticky premenlivou farbou, ktorej odtieň je pri pohľade kolmo na bankovku zlatý a pri zmene uhla pohľadu sa mení na zelený.

Na 200 Sk bankovke sú tou istou technológiou vytlačené štylizované lipové listy, ale odtieň opticky premenlivej farby sa mení zo zeleného na fialovočervený.

Na lícnej strane 200-korunovej bankovky sú doplnené drobné krúžky a v časti farebného geometrického pruhu je väčší podiel fialovej a ružovej farby.

V porovnaní s 5000-korunovou bankovkou vzoru 1995 sú zmeny dizajnu v tvare drobných krúžkov viditeľné aj na rubovej strane bankovky vzoru 1999.

Na päťtisíckorunovej bankovke je aplikovaný nový ochranný prvok KINEGRAM® v tvare polmesiaca, v ktorom sa pri zmene dopadajúceho svetla vytvára efekt pohybujúceho sa obrazu.

Pre lícnu a rubovú stranu bankoviek vzoru 1999 je charakteristické doplnenie dizajnu špeciálnymi štruktúrami v tvare drobných krúžkov, ktoré sú vytlačené tlačou z plochy a nachádzajú sa na viacerých miestach. V spodnej časti farebného geometrického svetelného pruhu, vľavo od portrétu Milana Rastislava Štefánika sú vytlačené žltou farbou. V hornej časti kupónu päťtisíckorunovej bankovky sú vytlačené pod ochrannou líniovou štruktúrou taktiež žltou farbou, ktorá však smerom k tlačovému obrazcu postupne prechádza do zlatohnedej farby a smerom k ľavému okraju bankovky do svetlohnedej farby. Rovnakým odtieňom svetlohnedej farby sú vytlačené i drobné krúžky v 5 mm širokom bielom okraji.

Zmeny dizajnu bankovky doplnením drobných krúžkov na dvestokorunovej bankovke sú rovnaké ako u bankovky v nominálnej hodnote 5000 Sk. Odlišujú sa však farebnosťou, lebo v hornej a spodnej časti kupónu a v 5 mm širokom bielom okraji sú vytlačené žltozelenou farbou a vo farebnom geometrickom svetelnom pruhu tmavozelenou farbou. Pre lepšie rozlíšenie dvestokorunových bankoviek je medzi ľavým okrajom tlačového obrazca a portrétom Antona Bernoláka väčší podiel fialovej a ružovej farby a odtieň modrej a tyrkysovozelenej farby je svetlejší.

Zmeny na rubovej strane bankoviek

Rovnako ako na lícnej, aj na rubovej strane oboch bankoviek je dizajn doplnený drobnými farebnými krúžkami. Na päťtisíckorunovej bankovke sa nachádzajú vo farebnom geometickom svetelnom pruhu vpravo od mohyly Milana Rastislava Štefánika a sú vytlačené žltou farbou a v spodnej časti súhvezdia Veľkej medvedice modrou farbou. Drobné krúžky sú vytlačené aj na oboch okrajoch rubovej strany bankovky. V 5 mm širokom bielom okraji pod a nad mnohonásobne sa opakujúcim negatívnym mikrotextom „5000 Sk" sú vytlačené hnedou farbou a na rovnakom mieste v kupóne, kde však od pravého okraja bankovky postupne prechádzajú z hnedej do žltej farby a smerom k hlavnému tlačovému obrazcu do svetlohnedej farby.

Farebnosť krúžkov v dizajne dvestokorunovej bankovky je prispôsobená farebnosti celej bankovky. V hornej časti farebného geometrického svetelného pruhu sú vytlačené tmavozelenou farbou a v 5 mm širokom bielom okraji a v kupóne žltozelenou farbou.

Faximile podpisov guvernéra Národnej banky Slovenska a vrchného riaditeľa peňažného úseku Národnej banky Slovenska sú rovnako ako u bankoviek vzoru 1995 vytlačené hĺbkotlačou. Na päťtisíckorunovej bankovke sú vytlačené tmavokarmínovočervenou farbou a na dvestokorunovej bankovke tyrkysovozelenou farbou. Miesto vydania a dátum na päťtisíckorunovej bankovke sú vytlačené technikou tlače z plochy oranžovou farbou; farebnosť na dvestokorunovej bankovke zostala nezmenená.

Čitateľ sa nemusí obávať, že vydaním dvesto- a päťtisíckorunových bankoviek vzoru 1999 stratia bankovky vytlačené v roku 1995 platnosť. Bankovky všetkých nominálnych hodnôt, ktoré sú v obehu od roku 1993 zostávajú naďalej v platnosti. Národná banka Slovenska ich však bude z hotovostného peňažného obehu postupne vyraďovať a opotrebované bankovky starých vzorov nahrádzať novými.

Ing. Štefan Fröhlich
Národná banka Slovenska

K HISTÓRII PLATIDIEL USA

Desaťdolárová bankovka s podpisom prezidenta banky FIRST NATIONAL BANK Michalom Bosákom, slovenským rodákom, patrí do kategórie NATIONAL BANK NOTES a bola daná do obehu 25. júna 1907 v Olyphante v štáte Pensylvánia.

Bankovky NATIONAL BANK NOTES boli v rokoch 1863 – 1928 najrozšírenejším platidlom na území USA. Boli vydávané tisíckami súkromných bánk, ktorým bolo vládou USA na základe NATIONAL CURRENCY ACT z 25. 2. 1863 a 3. 6. 1864 prepožičané emisné právo na 20 rokov. Všetky bankovky mali rovnaký vzhľad a líšili sa iba názvom banky, číslom poskytnutého emisného práva, podpismi a znakom štátu, na ktorého území mala banka svoje sídlo. Zákon z r. 1863 umožňoval emisiu bankoviek v nominálnych hodnotách 5 až 1000 dolárov. Zákon z r. 1864 rozšíril nominálne hodnoty na 1, 2 a 3 doláre. Bankovky v nominálnej hodnote 3 doláre nikdy neboli vydané, hoci tlačové dosky boli vyryté.

Všetky druhy papierových platidiel USA vydávaných v rokoch 1861 – 1928 ako oficiálne platidlá USA sú doteraz platné i keď sú postupne sťahované z obehu. Niekedy o nich hovoríme ako o „starých sériách" alebo „veľkých formátoch". Väčšina týchto platidiel má vyššiu zberateľskú hodnotu a niekoľkonásobne prevyšuje nominálnu hodnotu. Tieto platidlá boli tlačené rôznymi súkromnými tlačiarňami ako napr. National bank note Company. Až v decembri roku 1862 sa začala tlač papierových platidiel v Štátnej tlačiarni cenín USA (BUREAU OF ENGRAVING AND PRINTING) z tlačových dosiek, ktoré boli v tlačiarni vyhotovené. Vzhľad rôznych druhov platidiel nebol jednotný. V hlavných obrazcoch na jednotlivých nominálnych hodnotách nebol vždy pevný systém, jednotlivé platidlá boli i v rámci jedného druhu graficky rôzne riešené. Na lícnej strane boli spravidla vytlačené portréty mužov, ktorí sa preslávili v bojoch za slobodu USA, prezidentov a významných štátnikov. Na rubovej strane boli alegorické výjavy alebo výjavy z počiatkov histórie USA, vždy prevedené kvalitnou ocelorytinou. Od roku 1877 bola do BUREAU OF ENGRAVING AND PRINTING sústredená výroba všetkých cenín USA.

Opis 10 USD bankovky, ktorú radíme k tzv. „veľkým formátom"

1. portrét
2. bankovkový papier
3. ochranné vlákna
4. sériové číslo
5. číslo emisného práva
6. pečať Treasury
7. kontrolné písmeno
8. číslo zadnej tlačovej dosky

1. Portrét

Na lícnej strane bankovky je portrét Williama McKinleya (1843 – 1901). Bol 25. prezidentom USA v rokoch 1897 – 1901. Z pohľadu historikov zaujíma popredné miesto medzi významnými ľuďmi USA. Bol považovaný za realistu so zmyslom pre sociálne a politické premeny USA, „dobre informovaný, nápaditý a rozhodný". V roku 1901 bol naňho spáchaný atentát v meste Buffalo v štáte New York a na následky zranenia zomrel vo veku 58 rokov. Na rubovej strane bankovky je alegorický výjav (žena a 2 lode).

2. Papier

Bankovkový papier platidiel USA je známy svojou charakteristickou pružnosťou a pevnosťou. Na tlač bankoviek tzv. „veľkých formátov", medzi ktoré patrí aj Bosákova 10 dolárová bankovka, je bankovkový papier zložený z 50 % bavlny a 50 % ľanu. Papier je prírodne sfarbený a má vysokú pevnosť. Dodávateľom bankovkového papiera je od roku 1879 až dodnes papiereň Crane and Company (s výnimkou rokov 1964 – 1969), kedy bola dodávateľom papiereň Gilbert Paper Company of Menasha.

3. Ochranné vlákna

Od roku 1880 obsahuje ceninový papier USA hodvábne ochranné vlákna modrej a červenej farby. Platidlá USA série 1880 a nasledujúce série mali ochranné vlákna umiestnené v pruhoch vľavo a vpravo od stredu platidla. Desaťdolárová bankovka má ochranné vlákna v dĺžke 4 – 5 mm v dvoch pruhoch od stredu bankovky. Tieto ochranné vlákna modré a červené sú podstatne hrubšie ako ochranné vlákna na bankovkách po r. 1928. Na platidlách série 1928 a ďalších sú hodvábne vlákna červené a modré rozmiestnené náhodne po celej ploche bankoviek USA.

4. Sériové číslo

Individualitu, neopakovateľnosť jednotlivých platidiel USA zaisťuje sériové číslo, ktoré sa nachádza na 10 dolárovej bankovke vľavo dolu pod portrétom prezidenta a vpravo hore nad sériou 1902. Sériové číslo je štvormiestne (5052) a je vytlačené tlačou z výšky modrou farbou.

5. Číslo emisného práva

Každej súkromnej banke, ktorých bolo v tom čase niekoľko tisíc, bolo poskytnuté vládou USA číslo emisného práva, vydávať bankovky pod týmto číslom. Na desaťdolárovej bankovke je štvormiestne (8806) a nachádza sa na lícnej strane bankovky. Je vytlačené tlačou z výšky modrou farbou zvisle od názvu banky a vodorovne nad pečaťou ministerstva financií. Toto číslo sa nachádza opakovane 6x i v guilošovom rámčeku okolo celej bankovky.

6. Pečať Treasury

Pečať Treasury je veľmi stará. Na jej návrhu sa pracovalo od r. 1778 a od r. 1782 sú ňou označované všetky úradné listiny ministerstva financií USA. Pečaťou Treasury sú označované všetky platidlá USA od r. 1862. Iba „DEMAND NOTES" z r. 1861 pečať nemali a sú v tomto smere jedinou výnimkou. Na 10 dolárovej bankovke je pečať Treasury v latinčine. Uprostred pečate, ktorá je modrej farby je štít, v hornej časti sú umiestnené váhy, ktoré symbolizujú spravodlivosť a v dolnej časti je kľúč, symbolizujúci istotu a úradnú moc. Od seba sú tieto dva symboly oddelené stuhou v tvare pravého uhlu. Pravý uhol je symbol poctivosti a rovnosti. V stuhe je 13 hviezdičiek, ktoré predstavujú 13 bývalých britských kolónií, ktoré ako prvé prijali v Philadelphii Deklaráciu nezávislosti. Po stranách štítu sú vavrínové ratolesti s kvetmi. Latinský text „THESAUR. AMER. SEPTENT. SIGIL.", bol nahradený v roku 1969 textom v angličtine „THE DEPARTMENT OF THE TREASURY" a doplnený letopočtom 1789. Podpisy funkcionárov Ministerstva financií USA sú na 10 dolárovej bankovke po obidvoch stranách.

7. Kontrolné písmeno

Kontrolné písmeno určuje polohu jednotlivých bankoviek na tlačovom hárku. Na 10 dolárovej bankovke sú dve kontrolné písmená označené písmenom „D", a to na lícnej strane bankovky vľavo od podpisu hlavného pokladníka a vpravo hore pri sérii 1902.

8. Čísla tlačových dosiek

Všetky tlačové dosky pripravené pre tlač platidiel USA majú svoje číslo. Poloha čísiel tlačových dosiek sa v minulosti menila. Na 10 dolárovej bankovke číslo prednej tlačovej dosky chýba, je iba číslo zadnej tlačovej dosky (1125), ktoré sa nachádza na rubovej strane bankovky v pravom dolnom rohu, pri nominálnej hodnote „10".

Desaťdolárova bankovka je vytlačená dvomi základnými technikami, a to hĺbkotlačou a tlačou z výšky, tak ako všetky ostatné platidlá USA. Hĺbkotlačou je vytlačená takmer celá bankovka z lícnej strany čiernou farbou a z rubovej strany zelenou farbou. V tom čase sa používala tzv. mokrá hĺbkotlač (papier bol pred tlačou navlhčený, aby lepšie prijímal hĺbkotlačovú farbu). Čierna tlačová farba neobsahuje magnetický pigment. Pri tlači boli použité oceľové dosky ručne vyryté rytcom. Sériové číslo, pečať Treasury a číslo emisného práva boli vytlačené veľmi kvalitnou tlačou z výšky.

Uvedená bankovka 10 USD podpísaná prezidentom banky Michalom Bosákom patrí k bankovkám, ktoré majú nielen numizmatickú hodnotu, ale pre Slovákov aj národnú a historickú hodnotu. Michal Bosák svojou inteligenciou a obrovskou snahou zlepšiť svoj osud si získal vplyvné postavenie a úctu. Bol oddaný všetkým dobrým veciam, ochotný bojovať za ne a podporovať ich. V roku 1976 pri príležitosti dvestoročnice USA Michala Bosáka zaradili medzi štrnásť najvýznamnejších Slovákov v amerických dejinách.

Rozália Boskovičová

MICHAL BOSÁK
a jeho banky

Michal Bosák, rodák zo Slovenska, (10. 12. 1869 – 18. 2. 1937) bol americkým bankárom a obchodníkom, ktorý začiatkom 20. storočia ovplyvňoval hospodársky a bankový život najmä v štáte Pensylvánia a po roku 1920 aj v novovzniknutej Československej republike.

Do USA odchádza v roku 1886 z dedinky Okrúhle v Prešovskom kraji ako vyše šestnásťročný v časoch mohutnej vlny vysťahovalectva. Začínal ako robotník a svojou pracovitosťou a usilovnosťou sa prepracováva na významného obchodníka a neskôr bankára.

V roku 1902 pomohol organizovať Citizen Bank a neskôr aj First national bank v Olyphante, PA. Po čase sa stal majiteľom rozhodujúceho balíka akcií First National Bank a na výročnej schôdzi ho zvolili za prezidenta banky. V tomto období americká vláda povoľovala niektorým bankám vydávať doláre. Toto povolenie dostala aj spomenutá First national Bank. A tak podpis Slováka Michala Bosáka ako prezidenta tejto banky je na desaťdolárovke s dátumom 25. júna 1907.

Michal Bosák mal aktivity aj v ďalších bankách. V roku 1912 takmer výlučne so Slovákmi založil vo Wilkes-Barre štátnu banku Slavonic Depozit Bank, no 1. novembra 1915 v Scrantone už zakladá vlastnú Bosak State Bank. Táto si za krátku dobu svojimi promptnými a spoľahlivými službami získala povesť najdôveryhodnejšej a najznámejšej banky nielen medzi americkými Slovákmi, ale i medzi ostatnou klientelou. Dokazujú to aj jej hospodárske výsledky. Čistý zisk banky za rok 1919 bol 235 tisíc dolárov, z ktorého vyplácala desaťpercentné dividendy. Jej základný kapitál sa zvýšil zo sto na dvesto tisíc dolárov. Kým v prvom roku mala Bosak State Bank vyše milióna dolárov vkladov, v roku 1921 to bolo už vyše štyri milióny a vklady sa postupne stále zvyšovali. Tieto výsledky vzbudzovali úctu a rešpekt v americkom bankovom sektore. Postupne sa Bosák stal spolumajiteľom ďalších bánk, a to Miners Saving Bank v Olyphante, Reading Liberty Bank v Readingu, American Bank and Trust Co. v Hazletone, County Saving Bank v Pittsburghu, American State Bank v Pittsburghu a Bank of Europe v New Yorku.

Po vzniku Československa presunul Bosák svoje aktivity aj do rodnej vlasti. Chcel pomôcť rozvoju bankovníctva a s týmto cieľom založil Americko-slovenskú banku so sídlom v Bratislave na Dunajskej ulici č. 9. Vznikla uznesením valného zhromaždenia zo dňa 31. augusta 1920 z Roľníckej a priemyselnej banky, ktorá bola založená 11. marca 1909 vo Veľkých Levároch. O tom, akú dôveru si táto banka získala, svedčí aj skutočnosť, že filiálky v Bardejove a Prešove (ďalších desať po celom Slovensku a jedna v Prahe) spravovali za krátky čas svojej existencie vklady na knižky vo výške viac ako 20 miliónov korún. Po roku 1925 však Michal Bosák svoje aktivity na Slovensku obmedzil a postupne sústreďoval iba na americkej pôde.

Rozvoj a rozmach Bosákových bánk zastavila až všeobecná hospodárska kríza, ktorá sa začala krachom na burze v New Yorku v roku 1929.

Ing. Rudolf Bosák

DEUTSCHE BUNDESBANK

Deutsche Bundesbank (DBB) je centrálnou bankou Nemeckej spolkovej republiky. Bola založená v r. 1957 po prijatí zákona o Nemeckej spolkovej banke, ktorým bol odstránený dvojstupňový systém centrálneho bankovníctva. Krajinské centrálne banky boli zlúčené s bankou nemeckých krajín a vznikla Nemecká spolková banka. Krajinské centrálne banky už neboli právne samostatné a premenili sa na hlavné správy (Hauptverwaltungen). Sídlom Nemeckej spolkovej banky je Frankfurt nad Mohanom, kde pracuje okolo 2 600 pracovníkov. Celkove má banka 16 000 pracovníkov.

Štruktúra Deutsche Bundesbank

Hlavnými zložkami DBB sú:

1. **Centrálna banková rada** – je najvyšší orgán Nemeckej spolkovej banky, skladá sa z prezidenta banky, viceprezidenta, ďalších členov Direktória a z prezidentov Krajinských centrálnych bánk. Centrálna banková rada určuje obchodnú politiku a rozhoduje o zásadných otázkach činnosti DBB. Prerokúva tiež vplyv menovej politiky na nemecké hospodárstvo. Menovú politiku od 1. 1. 1999 uskutočňuje Európska centrálna banka.

2. **Direktórium** – zodpovedá za uskutočňovanie záverov prijatých Centrálnou bankovou radou. Uskutočňuje predovšetkým:
- obchody so spolkom,
- devízové obchody a obchody v styku so zahraničím, operácie na voľnom trhu,
- obchody s úverovými inštitúciami.

Členmi Direktória sú prezident, viceprezident a šesť ďalších členov. Členov Direktória menuje do funkcie spolkový prezident na návrh vlády spravidla na dobu 8 rokov.

3. **Krajinské centrálne banky** – vykonávajú obchody s orgánmi verejnej správy a s úverovými inštitúciami na území, kde pôsobia. Krajinské centrálne banky majú sídla v Štuttgarte, Mníchove, Berlíne, Hannoveri, Hamburgu, Frankfurte, Düsseldorfe, Mainzi, Lipsku. Sú riadené dvoj- alebo trojčlenným predstavenstvom. Prezident Krajinskej centrálnej banky, ktorý je súčasne členom Centrálnej bankovej rady je menovaný spolkovým prezidentom na návrh Spolkovej rady.

Základné funkcie Deutche Bundesbank

Emisná činnosť. DBB má výhradné právo dávať do obehu bankovky a mince (vrátane pamätných mincí), zabezpečiť tlač bankoviek, razbu mincí a riadiť peňažný obeh. DBB dáva do obehu bankovky v nominálnej hodnote 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 a 1000 DEM. V platobnom styku sa najviac využívajú bankovky v nominálnej hodnote 100 DEM a tvoria 40 % z celkového obehu bankoviek.

Banka bánk. Osobitné postavenie DBB ako banky bánk vyplýva z toho, že obchodné banky pre udržanie platobnej schopnosti obchodujú s centrálnou bankou. Komerčné banky sa musia zabezpečiť podľa požiadaviek centrálnej banky pohľadávkami v centrálnej banke (pohľadávky na požiadanie). Týmito pohľadávkami, ktoré sú kedykoľvek vymeniteľné za peniaze v hotovosti sa zabezpečuje platobná schopnosť a likvidita bankového systému. Povinné minimálne rezervy sa vedú na žírových účtoch v rámci pôsobnosti hlavných správ. Pri výpočte sa postupuje tak, že skutočná rezerva sa určí ako mesačný priemer na žírovom účte. V prípade, že banka nedodržala určenú výšku rezerv účtuje sa na túto sumu osobitný lombardný úrok.

Banka štátu. DBB ako centrálna banka vykonáva zúčtovacie operácie a platobný styk NSR. Vedie účty štátneho rozpočtu, štátnych fondov a štátnych finančných aktív a pasív.

Správca devízových rezerv. Ako správca devízových rezerv spravuje DBB devízové rezervy Nemeckej spolkovej republiky. Ide hlavne o aktíva v US$, ktoré sú uložené v centrálnych a obchodných bankách v zahraničí. K tomu treba ešte pripočítať rezervy v zlate. Centrálne banky v rámci Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB) previedli do Európskej centrálnej banky devízové rezervy v hodnote 40 mld. eur. DBB z toho previedla 12,2 mld. eur, z toho 15 % v zlate a 85 % v devízach. Správa devízových rezerv Európskej centrálnej banky naďalej zostáva v kompetencii národných centrálnych bánk.

Nástroje Deutsche Bundesbank

Refinančná politika zahŕňa poskytovanie úverov Nemeckej spolkovej banky komerčným bankám prostredníctvom nákupu zmeniek (reeskontný úver) a zálohovanie cenných papierov (lombardný úver).

Reeskontný úver je úver na dobré zmenky. Požiadavky na dobré zmenky sú určené DBB. V rámci poskytnutia reeskontného úveru sa jednotlivým bankám určí jeho celkový objem. Základom výpočtu veľkosti úveru sú záruky bánk, najmä vlastný kapitál.

Lombardný úver je trojmesačný úver na zálohy cenných papierov, a to najmä na zmenky (i štátne pokladničné poukážky) vhodné na reeskontovanie, dlžobné úpisy, kde je dlžníkom štát a na iné pohľadávky. Lombardný úver sa poskytuje najviac do výšky 75 % hodnoty zálohu, a to len na krátkodobé preklenutie nedostatku likvidných prostriedkov v komerčnej banke.

Politika kontingentov – Nemecká spolková banka má možnosť ovplyvňovať úverovú činnosť bánk reeskontnými kontingentmi. Reeskontný kontingent stanovuje veľkosť reeskontného úveru individuálne pre každú komerčnú banku podľa

výšky vlastného kapitálu banky, ktorý sa upravuje pomocou koeficientov. Druhou možnosťou je absolútny kontingent, ktorý znamená absolútnu výšku úveru, ktorú môžu banky poskytnúť svojim klientom.

Operácie na voľnom trhu – využívanie tohto nástroja je dané politikou deficitného financovania štátu jednotlivých krajín. Po zavedení týchto operácií sa stali štátne cenné papiere dôležitou súčasťou bankových aktív.

Úlohy Deutsche Bundesbank v rámci Európskej centrálnej banky

Podľa § 3 zákona o Deutsche Bundesbank je Nemecká spolková banka ako centrálna banka integrálnou súčasťou ESCB. Jej základným cieľom je zabezpečiť cenovú stabilitu a platobný styk doma a v zahraničí. DBB ako národná centrálna banka vykonáva v NSR spoločnú menovú politiku v rámci ESCB.

V záujme naplnenia svojho mandátu bez politického tlaku spolkový parlament udelil (a zabezpečuje) Nemeckej spolkovej banke vysokú mieru nezávislosti. Jedinou požiadavkou na DBB je, aby podporovala všeobecnú ekonomickú politiku spolkovej vlády „do takej miery, ako je to možné, bez predsudkov (uprednostňovania) k jej úlohám ako súčasti Európskeho systému centrálnych bánk". Podľa článku 107 Maastrichtskej dohody nemôže Európska centrálna banka, národná centrálna banka ani akýkoľvek člen orgánu oprávneného prijímať rozhodnutia odvolávať alebo preberať inštrukcie od inštitúcií Európskej komisie alebo jej orgánov, vlád členských krajín alebo iných orgánov, pri uplatňovaní právomoci a výkone úloh a nimi udelených povinností.

Štruktúra obchodných bánk NSR

Bankový systém Nemeckej spolkovej republiky zahŕňa niekoľko špecifík z hľadiska právnej formy bánk, z hľadiska ich organizácie i štruktúry. Prevažujú však banky univerzálneho typu tak vo sfére súkromných bánk a úverových družstiev, ako aj vo sfére verejnoprávnych sporiteľní. Silné zastúpenie v bankovom systéme majú špeciálne banky.

Súkromné obchodné banky

Takmer všetky súkromné obchodné banky sú univerzálne. Špecifické sú najmä z toho hľadiska, že z aktívnych operácií prevláda krátkodobé úverovanie (zmenkové a kontokorentné). Zdroje na toto financovanie získavajú z vkladov a reeskontom zmeniek v Nemeckej spolkovej banke. Súkromné banky vykonávajú obchody s cennými papiermi, úschovu a správu, uskutočňujú platobný styk, obchody s devízami, poradenskú činnosť. Poznáme niekoľko foriem týchto bánk:

- **Veľké banky** – Deutsche Bank, HypoVereinsbank, Dresdner Bank, Commerzbank – tieto banky sú akciovými spoločnosťami so značným počtom účastinárov (približne 200 tisíc). Väčšinu účastinárov tvoria zamestnanci banky. Nemecké veľké banky patria medzi najsilnejšie banky sveta. Sú zamerané najmä na zahraničný obchod a na obchody s cennými papiermi. Rozsiahle medzinárodné služby veľkobánk sa zakladajú na sieti silných zahraničných pobočiek.
- **Regionálne a ostatné obchodné banky** – všetky banky, ktoré majú formu akciovej spoločnosti, komanditnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným. Ich činnosť nie je taká široká ako činnosť veľkých bánk – ani rozsahom, ani okruhom pôsobenia. V tejto skupine sú zaujímavé najmä banky hypotekárneho a komunálneho úverovania. V rámci hypotekárnych úverov tieto inštitúcie emitujú aj záložné listy.
- **Súkromní bankári** – predstavujú najstaršiu oblasť nemeckého úverového hospodárstva. Pracujú na základe samostatného obchodníka alebo i vo forme komanditnej spoločnosti, kde kapitálové podiely sú výlučne v rodinnom vlastníctve a nie sú obchodovateľné na burze. Súkromní bankári sú činní vo financovaní zahraničného obchodu v obchodovaní s cennými papiermi, financovaní priemyslu. Sú väčšinou regionálne orientovaní, často bez siete pobočiek.
- **Zahraničné banky** – NSR priťahuje zahraničné banky z hľadiska svojej stability i postavenia v Európskej menovej únii. Ťažiskom činnosti týchto bánk je uskutočňovanie exportných a importných obchodov, ako i poradenská činnosť pre dcérske podniky zahraničných spoločností.

Verejnoprávne úverové inštitúcie

- **Sporiteľne** – pôvodne sa orientovali na prijímanie úspor a na reálne úverovanie, kde sú silnými univerzálnymi bankami. Spoločne so svojimi žírocentrálami utvárajú sporiteľne v bezhotovostnom platobnom styku obrovský žírový platobný systém. Verejnoprávnymi inštitúciami sú v tom zmysle, že ich ručiteľmi sú v prvom rade obce, mestá a okresy a sporiteľne sú činné len na území svojho ručiteľa.
- **Žírocentrály** – v žírocentrálach uchovávajú sporiteľne likvidné pohľadávky a používajú služby platobného styku poskytované žírocentrálami. So silnými likvidnými rezervami sú žírocentrály významným prvkom na nemeckom peňažnom trhu.

Družstevné peňažné ústavy

Princíp družstevníctva v bankovníctve vychádza z myšlienky svojpomoci založenej Hermanom Schulze a Wilhelmom Raiffeisenom.

- **Úverové družstvá** sú činné v mestách ako Volksbanken a na vidieku ako Raiffeisenbanken. Členmi družstiev je predovšetkým stredná vrstva a služby sa sústreďujú najmä na preberanie vkladov a poskytovanie strednodobých a dlhodobých úverov.
- **Družstevné centrálne banky** – uskutočňujú styk medzi úverovými družstvami, majú podobné úlohy ako žírocentrály.

Špeciálne banky

- **Súkromné hypotekárne banky** sú špeciálne banky pozemkového a komunálneho úverovania. Poskytujú dlhodobé úvery na financovanie bytovej výstavby a jej modernizáciu, ako aj na živnostenské a poľnohospodárske investície. Poskytujú i komunálne úvery. Prostriedky získavajú vydávaním záložných listov a komunálnych obligácií.
- **Stavebné sporiteľne** sú súkromné alebo verejnoprávne sporiteľne, ktoré financujú výstavbu bytov na základe kolektívneho sporenia.
- **Poštové žírové a poštové sporiteľničné úrady** sú právne nesamostatnými podnikmi Nemeckej spolkovej pošty.

Podľa zahraničných materiálov spracoval Ing. Peter Páva

PROTOKOL O ŠTATÚTE EURÓPSKEHO SYSTÉMU CENTRÁLNYCH BÁNK A EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKY

Pokračovanie z čísla 5/99

Kapitola IV
MENOVO POLITICKÉ FUNKCIE A OPERÁCIE ESCB

Článok 17
ÚČTY V ECB A V NÁRODNÝCH CENTRÁLNYCH BANKÁCH

ECB a národné centrálne banky môžu v záujme vykonávania svojich operácií otvárať účty úverovým inštitúciám, verejnoprávnym subjektom a iným účastníkom trhu a ako zábezpeku prijímať majetkové hodnoty vrátane evidovaných pohľadávok.

Článok 18
OPERÁCIE NA VOĽNOM TRHU A ÚVEROVÉ OPERÁCIE

18.1 Na dosiahnutie cieľov ESCB a uskutočňovanie jeho úloh môže ECB a národné centrálne banky
- operovať na finančných trhoch pohľadávkami v menách Spoločenstva tretích štátov, obchodovateľnými cennými papiermi a drahými kovmi v rámci promptných alebo termínovaných nákupov a predajov, rokovať o spätnom odkupe a vypožičiavacích alebo zapožičiavacích obchodoch;
- vykonávať úverové operácie s úverovými inštitúciami a s ostatnými účastníkmi trhu s tým, že požičiavanie je založené na dostatočnej zábezpeke.

18.2 ECB stanoví všeobecné zásady operácií na voľnom trhu a úverových operácií, ktoré vykonáva sama alebo ich vykonávajú národné centrálne banky vrátane zásad pre oznamovanie podmienok, za ktorých sú pripravené vstupovať do takýchto transakcií.

Článok 19
MINIMÁLNE REZERVY

19.1 S výhradou článku 2 môže ECB požadovať od úverových inštitúcií zriadených v členských štátoch, aby v súlade s cieľmi menovej politiky udržiavali na účtoch v ECB a v národných centrálnych bankách minimálne rezervy. Nariadenia týkajúce sa výpočtu a určovania minimálnych požadovaných rezerv môže vydávať Rada ECB. V prípadoch ich nedodržania je ECB oprávnená uložiť sankčný úrok a uložiť i iné sankcie s porovnateľným účinkom.

19.2 Na vykonanie tohto článku Rada postupom podľa článku 42 stanoví základ pre minimálne rezervy a najvyššie prípustný pomer medzi týmito rezervami a ich základom, ako i primerané sankcie pre ich prípadné nedodržanie.

Článok 20
INÉ NÁSTROJE MENOVEJ KONTROLY

Rešpektujúc článok 2 môže Rada ECB dvojtretinovou väčšinou odovzdaných hlasov rozhodnúť o použití iných operatívnych nástrojov menovej kontroly, ktoré bude považovať za vhodné. Ak takéto nástroje zakladajú záväzky pre tretie strany, rozsah týchto nástrojov stanoví Rada postupom podľa článku 42.

Článok 21
OPERÁCIE S VEREJNOPRÁVNYMI SUBJEKTAMI

21.1 Podľa článku 104 tejto zmluvy je prečerpávanie účtov alebo získavanie úverov akéhokoľvek typu v ECB alebo v národných centrálnych bankách Spoločenstva ústrednými vládami, regionálnymi, miestnymi alebo inými verejnými úradmi, inými verejnoprávnymi orgánmi alebo verejnými podnikmi členských štátov zakázané rovnako ako je pre ECB alebo národné centrálne banky zakázaný priamy odkup ich pohľadávok alebo dlhov.

21.2 ECB a národné centrálne banky môžu pre subjekty uvedené v článku 21.1 pôsobiť ako fiskálny zástupca.

21.3 Ustanovenia tohto článku sa nevzťahujú na úverové inštitúcie vo verejnom vlastníctve, s ktorými národné centrálne banky a ECB zaobchádzajú v otázke ponuky peňazí centrálnymi bankami rovnako ako so súkromnými úverovými inštitúciami.

Článok 22
ZÚČTOVACIE A PLATOBNÉ SYSTÉMY

ECB a národné centrálne banky môžu poskytovať zariadenie a ECB môže vydávať nariadenie na zaistenie účinnosti a spoľahlivosti zúčtovacích a platobných systémov vo vnútri Spoločenstva a v styku s tretími štátmi.

Článok 23
OPERÁCIE S TRETÍMI ŠTÁTMI A S MEDZINÁRODNÝMI ORGANIZÁCIAMI

ECB a národné centrálne banky môžu
- nadväzovať vzťahy s centrálnymi bankami a finančnými inštitúciami v tretích štátoch a tam, kde je to vhodné, s medzinárodnými organizáciami;
- nadobúdať a predávať promptne a termínovane devízové aktíva všetkých druhov a drahé kovy; pojem „devízové aktívum" zahrnuje cenné papiere a všetky iné aktíva v ktorejkoľvek mene alebo zúčtovacej jednotke v akejkoľvek forme;
- držať a spravovať aktíva uvedené v tomto článku;
- vykonávať vo vzťahu k tretím štátom a medzinárodným organizáciám bankové operácie všetkých druhov vrátane zapožičiavacích a vypožičiavacích operácií.

Článok 24
INÉ OPERÁCIE

Okrem operácií, ktoré vyplývajú z ich úloh, môžu ECB a národ-

né centrálne banky vykonávať operácie pre potreby vlastnej prevádzky alebo vlastného personálu.

Kapitola V
DOZOR

Článok 25
DOZOR

25.1 ECB môže z vlastnej iniciatívy i na požiadanie poskytovať Rade, Komisii a príslušným úradom členských štátov konzultácie týkajúce sa rozsahu a platnosti a aplikácie právnych predpisov Spoločenstva o dozore nad úverovými inštitúciami a o stabilite finančného systému.

25.2 V súlade s rozhodnutím Rady podľa článku 105 ods. 6 tejto zmluvy môže ECB plniť zvláštne úlohy týkajúce sa politiky dozoru nad úverovými a ďalšími finančnými inštitúciami s výnimkou poisťovacích podnikov.

Kapitola VI
FINANČNÉ USTANOVENIE ESCB

Článok 26
FINANČNÁ UZÁVIERKA

26.1 Finančný rok ECB a národných centrálnych bánk sa začína 1. januára a končí 31. decembra.

26.2 Ročnú uzávierku ECB vypracúva Výbor riaditeľov v súlade so zásadami stanovenými Radou ECB. Ročnú uzávierku schvaľuje Rada ECB a potom je zverejnená.

26.3 Na analytické a operatívne účely vypracúva Výbor riaditeľov jednotnú konsolidovanú bilanciu ESCB zahrnujúcu tie aktíva a pasíva národných centrálnych bánk, ktoré patria ESCB.

26.4 Na vykonanie tohto článku stanoví Rada ECB pravidlá potrebné na štandardizáciu účtovníctva a podávanie správ o operáciách, ktoré uskutočňujú národné centrálne banky.

Článok 27
REVÍZIA ÚČTOV

27.1 Účty ECB a národných centrálnych bánk kontrolujú nezávislí externí revízori, ktorých odporúča Rada ECB a schvaľuje Rada. Revízori sú oprávnení skúmať všetky účtovné knihy a účty ECB a národných centrálnych bánk a dostávať úplné informácie o ich operáciách.

27.2 Ustanovenia článku 188c tejto zmluvy sa vzťahujú iba na skúmanie efektívnosti správy ECB.

Článok 28
KAPITÁL ECB

28.1 Kapitál ECB na začiatku jej činnosti tvorí 5 miliárd ECU. Kapitál sa môže rozhodnutím Rady ECB, ktoré prijala kvalifikovaná väčšina podľa článku 10.3, zvyšovať v medziach a za podmienok stanovených Radou postupom podľa článku 42.

28.2 Národné centrálne banky sú jedinými upisovateľmi a držiteľmi kapitálu ECB. Kapitál sa upisuje podľa kľúča stanoveného v článku 29.

28.3 Rada ECB určí kvalifikovanou väčšinou stanovenou v článku 10.3 rozsah a formu splácania kapitálu.

28.4 S výhradou článku 28.5 nesmú byť podiely národných centrálnych bánk na upísanom kapitále ECB prevádzané, obstavené alebo dané do zálohy.

28.5 V prípade zmeny kľúča uvedeného v článku 29 prevedú národné centrálne banky medzi sebou kapitálové podiely tak, aby rozdelenie kapitálových podielov zodpovedalo zmenenému kľúču. Rada ECB určí termíny a podmienky týchto prevodov.

Článok 29
KĽÚČ NA UPISOVANIE KAPITÁLU

29.1 Po založení ESCB a ECB postupom podľa článku 109l ods. 1 tejto zmluvy bude stanovený kľúč na upisovanie kapitálu ECB. V tomto kľúči sa každej národnej centrálnej banke stanoví hodnota podielu, ktorý sa rovná súčtu

- 50 % podielu príslušného členského štátu na populáciu Spoločenstva v predposlednom roku, ktorý predchádzal ustanoveniu ESCB;
- 50 % podielu príslušného členského štátu na hrubom domácom produkte v trhových cenách Spoločenstva za posledných päť rokov predchádzajúcich predposlednému roku pred ustanovením ESCB.

Percentá sa zaokrúhľujú smerom hore na najbližší násobok 0,05 percent.

29.2 Štatistické údaje, ktoré majú byť použité na vykonanie tohto článku, poskytuje Komisia v súlade s pravidlami prijatými Radou postupom podľa článku 42.

29.3 Hodnoty podielov pridelených národným centrálnym bankám sa budú po založení ESCB upravovať každých päť rokov na základe podobného použitia ustanovenia článku 29.1. Upravený kľúč sa bude používať od prvého dňa nasledujúceho roka.

29.4 Rada ECB urobí všetky ďalšie opatrenia nevyhnutné na vykonávanie tohto článku.

Článok 30
PREVOD MENOVÝCH REZERV NA ECB

30.1 Bez toho, aby došlo k porušeniu článku 28, národné centrálne banky poskytujú ECB menové rezervy v iných menách ako sú meny členských štátov, v ECU, v rezervných pozíciách v Medzinárodnom menovom fonde a vo zvláštnych právach na čerpanie až do protihodnoty rovnajúcej sa 50 miliardám ECU. Rada ECB rozhodne o sume, ktorá má byť poskytnutá ECB po jej založení, a o sumách poskytovaných v neskorších termínoch. ECB má neobmedzené právo držať a spravovať menové rezervy, ktoré na ňu boli prevedené, a využívať ich na účely stanovené v tomto štatúte.

30.2 Príspevky jednotlivých národných centrálnych bánk sa určia v pomere k ich podielom na upísanom kapitále ECB.

30.3 Rada ECB pripíše v prospech každej národnej centrálnej banky pohľadávku vo výške zodpovedajúcej jej príspevku. Rada ECB rozhoduje o denominácii a úročení týchto pohľadávok.

30.4 Ďalšie požiadavky na poskytnutie menových rezerv presahujúcich limit stanovený v článku 30.1 môže ECB predložiť podľa článku 30.2 v medziach a za podmienok stanovených Radou postupom podľa článku 42.

30.5 ECB môže držať a spravovať rezervné pozície v Medzinárodnom menovom fonde a zvláštne práva na čerpanie a môže tieto aktíva združovať.

30.6 Rada ECB robí všetky ďalšie opatrenia potrebné na vykonávanie tohto článku.

Článok 31
MENOVÉ REZERVY NÁRODNÝCH CENTRÁLNYCH BÁNK

31.1 Národné centrálne banky sú pri plnení svojich záväzkov voči medzinárodným organizáciám oprávnené vykonávať operácie podľa článku 23.

31.2 Všetky ostatné operácie s menovými rezervami, ktoré zostali národným centrálnym bankám po prevodoch podľa článku 30, a transakcie členských štátov s ich použiteľnými devízovými aktívami prekračujúcimi sumu stanovenú v rámci článku 31.3 podliehajú schváleniu ECB, aby bol zabezpečený súlad s kurzovou a menovou politikou Spoločenstva.

31.3 Rada ECB vydá smernice s cieľom uľahčiť tieto operácie.

Článok 32
ROZDEĽOVANIE MENOVÝCH PRÍJMOV NÁRODNÝCH CENTRÁLNYCH BÁNK

32.1 Príjmy pripadajúce národným centrálnym bankám z plnenia úloh menovej politiky ESCB (ďalej len „menové príjmy") sú rozdeľované na konci každého finančného roka podľa tohto článku.

32.2 S výhradou článku 32.3 sa suma menového príjmu každej národnej centrálnej banky rovná jej ročnému príjmu z jej aktív udržovaných ako protihodnota bankoviek v obehu a depozitných záväzkov z vkladov úverových inštitúcií. Tieto aktíva vedú národné centrálne banky oddelene v súlade so smernicami, ktoré stanoví Rada ECB.

32.3 Ak podľa názoru Rady ECB po začiatku tretieho štádia nedovolí štruktúra bilancií národných centrálnych bánk použiť článok 32.2, môže Rada ECB kvalifikovanou väčšinou rozhodnúť, aby na rozdiel od článku 32.2 sa počas obdobia nepresahujúceho päť rokov meral menový príjem podľa inej metódy.

32.4 Výška menového príjmu každej národnej centrálnej banky sa znižuje o sumu rovnajúcu sa úrokom plateným touto centrálnou bankou úverovým inštitúciám za nimi deponované vklady podľa článku 19.

Rada ECB môže rozhodnúť, že národným centrálnym bankám sa vynahradia náklady spojené s vydávaním bankoviek, alebo, za výnimočných okolností, zvláštne straty, ktoré vznikli z operácií menovej politiky vykonávanej v prospech ESCB. Náhrady sa poskytujú v takej forme, akú Rada ECB považuje za vhodnú; tieto sumy možno započítať do menového príjmu národných centrálnych bánk.

32.5 Celkový menový príjem národných centrálnych bánk sa rozdelí medzi národné centrálne banky v pomere podľa ich splatených podielov na kapitále ECB s výhradou rozhodnutia Rady podľa článku 32.2.

32.6 Započítanie a vyrovnanie zostatkov po rozdelení menového príjmu vykoná ECB podľa smerníc stanovených Radou ECB.

32.7 Rada ECB urobí všetky ďalšie opatrenia potrebné na plnenie tohto článku.

Článok 33
ROZDEĽOVANIE ČISTÝCH ZISKOV A STRÁT ECB

33.1 Čistý zisk ECB sa rozdeľuje v tomto poradí:

(a) suma, ktorú určí Rada ECB a ktorá nesmie prekročiť 20 % čistého zisku, sa prevedie do všeobecného rezervného fondu až do výšky 100 % kapitálu;

(b) zostávajúci čistý zisk sa bude rozdeľovať podielnikom ECB v pomere k ich splatenému podielu.

33.2 Ak zaznamená ECB stratu, môže ju uhradiť zo svojho všeobecného rezervného fondu, ak je to nevyhnutné, po rozhodnutí Rady ECB z menového príjmu príslušného finančného zisku pomerne až do výšky súm rozdelených národným centrálnym bankám podľa článku 32.5.

Pokračovanie v čísle 7/99

LEGISLATÍVA

REGISTER

opatrení
Národnej banky Slovenska určených pre verejnosť

Rok 1994

Vestník NBS čiastka 3/1994 uverejnený dňa 4. marca 1994:

- Opatrenie č. 1 Národnej banky Slovenska zo dňa 17. decembra 1993, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie Štátnej banky česko-slovenskej z 15. februára 1992, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o udelenie povolenia pôsobiť ako banka, ako aj minimálnu výšku základného imania, ktoré je podmienkou pre udelenie povolenia a náležitosti žiadosti o udelenie povolenia pôsobiť ako banka pobočke zahraničnej banky, ako aj minimálnu výšku poskytnutého kapitálu, ktorá je podmienkou pre udelenie povolenia
- Opatrenie č. 2 Národnej banky Slovenska z 31. januára 1994 o kapitálovej primeranosti bánk
- Opatrenie č. 3 Národnej banky Slovenska z 31. januára 1994 o úverovej angažovanosti bánk
- Opatrenie č. 4 Národnej banky Slovenska z 31. januára 1994 o pravidlách likvidity bánk
- Opatrenie č. 5 Národnej banky Slovneska z 31. januára 1994 o regulácii menových pozícií bánk

Vestník NBS čiastka 10/1994 uverejnený dňa 25. augusta 1994:

- Opatrenie č. 6 Národnej banky Slovenska zo dňa 17. júna 1994, ktorým sa určujú podmienky pre niektoré obchody s devízovými hodnotami vykonávanými bankami

Vestník NBS čiastka 17/1994 uverejnený dňa 16. decembra 1994:

- Opatrenie č. 7 Národnej banky Slovenska zo dňa 9. decembra 1994, ktorým sa ustanovuje predkladanie výkazov bankami a pobočkami zahraničných bánk Národnej banke Slovenska

ŽIGMUND PAULINY-TÓTH
1865 – 1906

Žigmunda Paulinyho-Tótha, familiárne nazývaného Žigo, zaraďujeme do plejády osobností bankového života. Možno k jeho osudu prispelo, že sa narodil v rodine významného národovca a matičiara Viliama Paulinyho-Tótha a jeho manželky Vilmy.

Narodil sa 11. mája 1865 v Skalici, ale už o dva roky sa rodina Paulinyovcov presťahovala do Martina - ich nový domov sa nachádzal v novopostavenej matičnej budove. Žigo v Martine navštevoval ľudovú školu a v rokoch 1876 až 1882 študoval na lýceu v Bratislave. Z lýcea ho vylúčili, nakoľko bol členom tajného študentského spolku Zora, ktorý označovali za „protivlastenecký tajný spolok", ale v skutočnosti sa tu študenti učili slovenčinu, čítali slovenské knihy a tvorili písomné práce. Zároveň ho potrestali vylúčením zo štúdia na všetkých uhorských stredných školách. Po týchto udalostiach vystriedal na českomoravskom území viacero škôl a štúdiá ukončil v roku 1888 na pražskej obchodnej akadémii. V tejto časovej etape bol členom študentského spolku Detvan. Počas študentského života mimo domova sa u Žiga prejavil pomerne ľahkomyselný vzťah k peniazom, ktorý zrejme ovplyvnil i jeho neskoršie pôsobenie v Tatrabanke. Po návrate do Martina sa vydal v roku 1889 na okružnú cestu po západnej Európe, kde sa venoval poznávaniu činnosti zahraničných bánk, ako aj mapovaniu podnikateľských aktivít.

Kariéru bankového úradníka začal v rokoch 1888 – 1892, keď sa stal úradníkom významnej slovenskej bankovej inštitúcie Tatra banky. V roku 1893 si berie za manželku dcéru Jána Mileca, významného podnikateľa a iniciátora založenia martinskej Tatra banky.

V tejto bankovej inštitúcii v období rokov 1892 – 1894 zastával Žigmund funkciu zástupcu riaditeľa. Po odstúpení Jozefa Houdeka v októbri 1893 z funkcie hlavného riaditeľa vedie celú banku Žigmund Pauliny-Tóth vo veku 28 rokov. Na VIII. riadnom valnom zhromaždení Tatra banky dňa 28. apríla 1894 ho jednohlasne zvolili aklamáciou za jej generálneho riaditeľa s ročným platom 1 600 Frt. V tomto období bola situácia v Tatra banke mimoriadne zložitá a komplikovaná. Uplatňoval sa totiž princíp autoritatívneho spôsobu riadenia a uprednostňovali sa osobné záujmy pred záujmami celku. Ľahkovážna úverová politika bola založená na rodinkárstve a úvery sa často poskytovali bez zabezpečenia ich krytia, ako aj na priamu intervenciu samotného Žigmunda Paulinyho-Tótha. V dôsledku týchto skutočností bol obviňovaný z nedôsledného obhajovania záujmov ústavu. Nevôlu vzbudzovali najmä úvery poskytnuté neseriózným firmám a jednotlivcom, ktoré by ich za dodržiavania striktných bankových pravidiel od poprednej národnej banky nedostali.

Na pochybné investície Tatrabanky upozorňovali jej viacerí funkcionári, medzi nimi Peter Kompiš, Anton Bielek a Jozef Zigmundík. Ročné správy a záverečné účty Tatra banky vydávané tlačou však nesignalizovali žiadne finančné problémy. Z celkovo nepriaznivej situácie sa snažil Žigmund Pauliny-Tóth dostať spoluprácou s českými bankami, najmä Živnostenskou a Zemskou bankou, ale zároveň odmietal prijať závislosť na úveroch budapeštianskych bánk. Český kapitál sa však na oživení ústavu nepodarilo zainteresovať, a to najmä kvôli hospodárskej kríze z nadvýroby, ktorá sužovala priemyselné odvetvia od roku 1900.

Počas pôsobenia v Tatra banke sa Žigmund Pauliny-Tóth zúčastnil na konkurenčnom boji medzi slovenskými a neslovenskými ústavmi, ako aj na rozvoji priemyslu v Martine. Patril medzi spoluzakladateľov a akcionárov Turčianskeho pivovaru a významnou mierou sa podieľal i na realizácii projektu severoslovenskej Továrne na celulózu v Martine. Nešťastnou investíciou Tatra banky bol kapitálový vstup do stratovej martinskej Dielne na náradie, úč. spol.

V apríli 1903 sa ťažko chorý Pauliny vzdáva funkcie riaditeľa Tatra banky.

Okrem aktivít v oblasti bankovníctva a jeho zásluh na rozvoji národného hospodárstva sa možno s jeho menom stretnúť i na poli kultúrnom a politickom.

V roku 1892 sa stal predsedom Kníhtlačiarensko účastinného spolku v Martine. V slovenskej literatúre sa podieľal na formovaní druhej vlny slovenského literárneho realizmu. Bol typickým predstaviteľom tvorby cestopisných útvarov o západných krajinách, kde okrem svojich prenikavých poznatkov vedel uplatniť aj primerané štylistické prostriedky, vtipnú charakteristiku a koreniský humor.

Predstavil sa i ako autor spoločenských próz publikovaných v Slovenských pohľadoch a štúdií o priemysle a obchode na Slovensku, s ktorými sa bolo možné stretnúť v Sborníku MSS. Bol aj jedným zo spoluautorov publikácie Slovensko, ktorú vydali v Prahe a na ktorej sa Žigmund Pauliny-Tóth podieľal vypracovaním časti o hospodárskych pomeroch. Roku 1900 sa stal redaktorom Slovenských pohľadov, zastupujúc väzneného Jozefa Škultétyho. Ako člen redakčného okruhu prispieval poviedkovými fejtónmi do Národných novín, v ktorých odsudzoval konzervatizmus martinského centra. Do Černokňažníka písal humoristické rozprávky. V literárnej a publicistickej oblasti tvoril pod pseudonymom Vilinský.

V rokoch 1891 – 1903 sa stal členom výboru Slovenského spevokolu a ako talentovaný divadelný ochotník vytvoril mnoho titulných postáv (1885 – 1890).

V oblasti politickej angažovanosti sa pokúsil kandidovať za Slovenskú národnú stranu do budapeštianskeho parlamentu, ale nebol úspešný.

Žigmund Pauliny-Tóth zomrel po ťažkej chorobe (progresívna paralýza) ako 41-ročný dňa 6. marca 1906.

Počas svojho pôsobenia v bankovej inštitúcii zapríčinil, že Tatra banka sa postupne dostávala do problémov a ťažkostí najmä neuváženým poskytovaním dubióznych úverov. Ale i napriek tomu mu nemožno uprieť, že počas svojho krátkeho života patril medzi vplyvné osobnosti martinskej spoločnosti.

Mgr. Mária Kačkovičová

CENTRÁLNE BANKOVNÍCTVO

Zbyněk Revenda

Centrální bankovnictví, Praha, Management PRESS 1999, 740 s., 887 Sk Distribuuje: ELITA, Klincová 35, Bratislava

Súčasný trend globalizácie trhov, rastúci podiel obchodných a ďalších bánk, prípadne nebankových inštitúcií na emisii peňazí, finančné inovácie a ďalšie skutočnosti stále viac komplikujú vzťahy medzi množstvom peňazí v ekonomike a ekonomickým vývojom, otvárajú nové problémy regulácie a dohľadu bánk a vo svojich dôsledkoch môžu obmedziť možnosti posobenia centrálnych bánk na iné ekonomické subjekty.

Napriek tomu sú centrálne banky inštitúciami, ktoré v dnešných trhových ekonomikách môžu stále výrazne ovplyvňovať ekonomický vývoj, pričom ich vplyv sa dokonca niekedy aj preceňuje.

Činnosti centrálnych bánk v dvadsiatich republikách vrátane Českej republiky, ich postaveniu a úlohám v trhovej ekonomike sa dôkladne venuje prof. Zbyněk Revenda v knihe, ktorú Vám odporúčame.

Musíme upozorniť našich čitateľov, že ide predovšetkým o vysokoškolskú učebnicu, teda nejde o výskumnú štúdiu s veľmi rozsiahlym obsahom, kde sú niektoré problémy podrobnejšie analyzované a doplnené v poznámkach pod čiarou. Možno budete postrádať aj jednoznačnejšie závery, ale odporúčania pre prax sú tak závažné, že napriek značne rôznorodej realite v jednotlivých republikách a veľmi rýchlej dynamickej ekonomike v poslednej dobe, môžeme túto publikáciu odporúčať aj pre našich praktikov – bankárov.

Pretože centrálne banky pôsobia vždy v určitom ekonomickom prostredí, je výklad situácie na mnohých miestach venovaný príslušnému „okoliu", predovšetkým obchodným a ďalším bankám. Činnosť centrálnych bánk je determinovaná najmä typom ekonomiky. Pozoruhodná je aj analýza postavenia centrálnej banky v Českej republike v centrálne plánovanej ekonomike a direktívne riadenej, resp. socialistickej ekonomike a v prechodnom období od tejto ekonomiky k trhovému typu, vzhľadom na podobné problémy u nás doma v Slovenskej republike.

Okrem Českej republiky tu čitateľ nájde všetky krajiny Európskej únie a ostatné krajiny zo skupiny najvyspelejších krajín sveta, USA, Japonsko, Kanadu a Švajčiarsko. Dokonca v niektorých kapitolách autor oslovuje čitateľa aj konkrétnejšími príkladmi, zo Škótska, Nového Zélandu alebo z Austrálie, ba aj z niektorých transformujúcich sa krajín východnej Európy.

Aká je štruktúra najnovšej publikácie prof. Z. Revendu, mnohým už známeho autora?

1. Centrálna banka a bankový systém.
2. Činnosť centrálnej banky.
3. Menová politika.
4. Regulácia a dohľad bankového systému.
5. Centrálne banky a bankové systémy vo vyspelých krajinách.
6. Budúcnosť centrálnych bánk.

Túto publikáciu odporúčame do pozornosti aj preto, lebo spolupráca pracovníkov českej a slovenskej centrálnych bánk a reprezentantov menovej teórie a menovej politiky je aj dnes vysoko aktuálna a bude stále dôležitejšia. Praktici potrebujú poznať kritickú analýzu svojich postupov, a preto sledujú vývoj menovej teórie, analyzujú ho pre svoje potreby a korigujú predošlé postupy a zameriavajú sa na perspektívy.

Aj ďalšie vzťahy medzi teóriou a praxou, resp. politikou možno samozrejme uplatniť z vymenovaných a analyzovaných činností, ktoré v knihe pokrývajú aj činnosť v slovenskej centrálnej banke. Všetko nasvedčuje tomu, že existencia centrálnych bánk v blízkej budúcnosti nie je nijako ohrozená, ani spochybňovaná. Naopak, centrálne banky v súčasnosti získavajú vo svete stále vyššiu samostatnosť a taktiež zodpovednosť, predovšetkým v menovej politike.

Autor publikácie, prof. Revenda zdôrazňuje, že „...postavenie a zodpovednosť centrálnych bánk sa môžu zmeniť predovšetkým v oblasti dohľadu druhého stupňa bankového systému. Centrálne banky však zabezpečujú celý rad ďalších činností, ktorými možno zdôvodniť zmysel existencie týchto inštitúcií. Medzi týmito činnosťami je najviditeľnejšia menová politika. Ďalšia existencia centrálnych bánk preto bude v rozhodujúcej miere ovplyvňovaná úspešnosťou boja proti inflácii. Na tomto poli a tiež v mnohých ďalších oblastiach potom zostáva otvorený široký priestor pre menovú teóriu." (s. 727)

PhDr. Milica Lesáková

Z rokovania Bankovej rady NBS

Dňa 14. 5. 1999 sa uskutočnilo v Bratislave 12. rokovanie Bankovej rady NBS pod vedením jej guvernéra Vladimíra Masára.

• BR NBS schválila **správu o menovom vývoji v SR za rok 1998.** Vývoj ekonomiky SR v roku 1998 bol sprevádzaný pokračovaním negatívnych tendencií, ktoré viedli k prehĺbeniu vonkajšej a vnútornej nerovnováhy. Jedným z kľúčových a pretrvávajúcich problémov slovenskej ekonomiky bol aj v roku 1998 deficit bežného účtu platobnej bilancie (10 % HDP). Okrem výšky deficitu bežného účtu problematické bolo aj jeho financovanie.

Na rozdiel od predchádzajúcich rokov, v ktorých kapitálový a finančný účet prevyšoval schodok bežného účtu, prílev zahraničných zdrojov v danom roku nepostačoval na pokrytie deficitu bežného účtu. Za nevyhovujúcu možno považovať aj štruktúru domáceho dopytu, ktorý bol aj naďalej dynamizujúcou zložkou hrubého domáceho produktu. Vysoký deficit zahraničnoobchodnej bilancie bol v roku 1998 ovplyvnený pokračujúcou nevyhovujúcou štruktúrou exportu. Aj v roku 1998 expanzívna fiskálna politika absorbovala väčšiu časť limitovaných domácich zdrojov, čím pôsobila konkurenčne voči hospodárskym aktivitám súkromných podnikateľských subjektov. To spôsobilo vyššiu mieru využívania zahraničných úspor, s prejavom v pokračujúcom raste čistej zahraničnej zadlženosti SR. Okrem toho, vysoký dopyt zo strany verejného sektora pôsobil prorastovo na cenu zdrojov na domácom trhu. Všetky tieto negatívne tendencie viedli k tomu, že BR NBS 1. 10. 1998 rozhodla o zrušení režimu fixného nominálneho výmenného kurzu voči košu mien v rámci fluktuačného pásma a o jeho nahradení režimom plávajúceho výmenného kurzu – floatingom.

Napriek neustálemu prehlbovaniu vnútornej a vonkajšej nerovnováhy v roku 1998 bola menová politika NBS stabilizačným faktorom nielen v oblasti cenového vývoja, ale vyrovnávala aj existujúce makroekonomické deformácie. Pôvodné ciele NBS v oblasti vnútornej stability meny boli splnené, keď koncoročná miera inflácie dosiahla úroveň 5,6 %. Plné znenie uvedenej správy uverejní NBS po schválení tohto materiálu v Národnej rade SR.

• BR NBS zobrala na vedomie audítorskú správu k účtovnej uzávierke NBS k 31. 12. 1998 vypracovanú renomovanou audítorskou firmou ERNST and YOUNG AUDIT. Audit bol uskutočnený v súlade s medzinárodnými audítorskými štandardmi. Audítor v správe vyjadril názor, podľa ktorého účtovné výkazy banky zobrazujú verne, vo všetkých významných súvislostiach, finančnú situáciu NBS k 31. 12. 1998 a výsledky jej činnosti za rok 1998 sú v súlade so zákonom č. 563/1991 Zb. o účtovníctve a príslušnými zákonmi a predpismi Slovenskej republiky.

• BR NBS prerokovala návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Predloženým návrhom zákona sa sledujú dva základné ciele. Prvým cieľom je úprava a doplnenie ustanovení o hypotekárnom bankovníctve, najmä v záujme zvyšovania dostupnosti hypotekárnych úverov pre väčší okruh občanov (fyzických osôb) a v záujme zvýšenia právnej istoty zmluvných strán pri hypotekárnych obchodoch. Preto sa navrhuje zaviesť ustanovenia o štátnom príspevku na zníženie úrokov z hypotekárnych úverov a upraviť ustanovenia, ktoré v súčasnosti zakladajú nevýhodné postavenie hypotekárnych bánk pri poskytovaní hypotekárnych úverov na bytové účely. Druhým z cieľov je ochrana klientov bánk a pobočiek zahraničných bánk a predchádzanie vzniku negatívnych javov v bankovom sektore, ako aj rozšírenie možnosti riešenia dôsledkov po prípadnom vzniku negatívnych javov v jednotlivých bankách alebo pobočkách zahraničných bánk. Dosiahnuť sa to má najmä úpravou ustanovení o požiadavkách na podnikanie bánk a pobočiek zahraničných bánk, zvýšením zodpovednosti členov štatutárnych orgánov a členov dozorných orgánov bánk za výkon ich funkcie a úpravou ustanovení, ktoré umožnia účinnejší výkon bankového dohľadu. Upresňujú sa tiež ustanovenia, ktoré majú zabrániť vykonávaniu niektorých bankových činností nebankovými subjektmi, ktoré podliehajú pravidlám obozretného podnikania a bankového dohľadu Národnej banky Slovenska. Novela má vytvoriť podmienky na reálne zníženie základného imania v bankách, ktoré vytvoria hospodárske straty.

• BR NBS schválila opatrenie NBS o obmedzeniach pre nezabezpečené devízové pozície bánk. Vypracovanie nového návrhu predmetného opatrenia bolo vyvolané zmenou kurzového režimu slovenskej koruny (1. 10. 1998).

• BR NBS schválila vyhlášku o vydaní bankoviek po 5 000 Sk vzoru 1999 do obehu. Motívy, rozmery a farebnosť bankovky sú rovnaké ako na bankovke po 5 000 Sk vzoru 1995. Podstatnou zmenou je však väčší počet aplikovaných ochranných prvkov, ktoré zvýšia ochranu päťtisíckorunovej bankovky, najmä proti rizikám vyplývajúcim z rýchleho rozvoja modernej reprodukčnej techniky umožňujúcej farebné kopírovanie a skenovanie. Bankovku po 5 000 Sk vydá Národná banka Slovenska do obehu 21. júna 1999.

• BR NBS schválila vyhlášku o pamätných strieborných mincíach v hodnote 200 Sk pri príležitosti 150. vý-

ročia narodenia Pavla Országha Hviezdoslava. Autorom výtvarného návrhu 20 g mince zo striebra 750/1000 s priemerom 34 mm je Mgr. Patrik Kovačovský. Pamätnú mincu vyraziła Mincovňa Kremnica, štátny podnik.

Dňa 28. mája 1999 sa uskutočnilo v Bratislave 13. rokovanie Bankovej rady NBS pod vedením jej guvernéra Vladimíra Masára.

- BR NBS schválila opatrenie NBS, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie NBS č. 3/1994 o úverovej angažovanosti bánk. Dôvodom tejto novely je sústredenie všetkých hlásení týkajúcich sa obozretného podnikania bánk do nového samostatného opatrenia NBS a zosúladenie niektorých ustanovení so smernicou č. 92/121 EHS o sledovaní a kontrole prijímania veľkých rizík úverovými ústavmi a s ostanými opatreniami o obozretnom podnikaní bánk.

- BR NBS schválila opatrenie NBS, ktorým sa ustanovuje predkladanie hlásení bankami a pobočkami zahraničných bánk Národnej banke Slovenska. Účelom je zavedenie opatrenia, v ktorom sa prehľadne a a komplexne sústredia všetky vzory hlásení, pokyny na ich vypĺňanie, termíny a spôsob ich predkladania bankami a pobočkami v súvislosti s dodržiavaním pravidiel obozretného podnikania.

Ján Onda

Návrat Michala Bosáka

Jedným z 300 tisíc Slovákov, ktorí odišli v 19. storočí do USA za prácou, bol aj Michal Bosák, rodák zo šarišského Okrúhleho. Ako 16-ročný v lete 1886 opustil Slovensko, aby sa prvý raz po 34 rokoch vrátil, v roku 1920, keď o. i. založil v Bratislave Americko-slovenskú banku.

Od jeho posledného pobytu na Slovensku ubehlo 84 rokov a vrátil sa zas. S menom Michala Bosáka sa spája výstava „Michal Bosák, americký bankár zo Šariša", ktorú dňa 3. júna t. r. za prítomnosti viceguvernéra Národnej banky Slovenska Jozefa Mudríka a ďalších zástupcov NBS slávnostne otvoril štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí SR Ján Figeľ.

V rámci otváracieho ceremoniálu výstavy, organizovanej Občianskym združením Kultúrny a historický Šariš, daroval Národnej banke Slovenska vnuk Michala Bosáka, Barry F. Bosák (na obr. vľavo, originál 10-dolárovej bankovky s podpisom jeho starého otca, (s dátumom 25. jún 1907). V archíve NBS pripravili na jej prezentáciu dôstojné podmienky, o čom sa pri jeho návšteve presvedčili aj ďalší príbuzní M. Bosáka z USA i zo Slovenska.

– MT –
Foto: C. Kerekes

Ukazovateľ	Merná jednotka	1996	1997	1998	1999			Unit	Indicator
					1.	2.	3.		
REÁLNA EKONOMIKA									**REAL ECONOMY**
Hrubý domáci produkt [1] [2]	mld. Sk	550,8*	586,8*	612,7*				Sk billion	Gross domestic product [1] [2]
Medziročná zmena HDP [3]	%	6,6*	6,5*	4,4*				%	Year-on-year change of GDP [3]
Miera nezamestnanosti [4]	%	12,8	12,5	15,6	16,3	16,5	16,7	%	Unemployment rate [4]
Spotrebiteľské ceny [3]	%	5,4	6,4	5,6	6,8	6,9	7,0	%	Consumer prices [3]
OBCHODNÁ BILANCIA [2]									**TRADE BALANCE** [2]
Vývoz (fob)	mil. Sk	270 643	324 017	375 920	25 974	55 068	91 080	Sk milion	Export (fob)
Dovoz (fob)	mil. Sk	340 903	393 973	456 713	28 558	62 099	103 727	Sk milion	Import (fob)
Saldo	mil. Sk	-70 260	-69 956	-80 793	-2 584	-7 031	-12 647	Sk milion	Balance
PLATOBNÁ BILANCIA [2]									**BALANCE OF PAYMENTS** [2]
Bežný účet	mil. Sk	-64 301,0	-65 630,0	-72 570,0	-1 052,0	-5 522,0		Sk milion	Current account
Kapitálový a finančný účet	mil. Sk	66 770,0	58 832,0	63 795,2	-405,9	7 948,9		Sk milion	Capital and financial account
Celková bilancia	mil. Sk	7 367,9	1 776,2	-19 543,2	-893,6	3 667,0		Sk milion	Overall balance
DEVÍZOVÉ REZERVY [4]									**FOREIGN EXCHANGE RESERVES** [4]
Celkové devízové rezervy	mil. USD	5 685,5	6 488,5	6 055,1	6 179,9	4 369,4	4 208,6	USD milion	Total foreign exchange reserves
Devízové rezervy NBS	mil. USD	3 473,3	3 284,9	2 923,3	2 860,3	2 910,0	2 814,3	USD milion	Official reserves of NBS
ZAHRANIČNÁ ZADLŽENOSŤ [4] [9]									**FOREIGN DEBT** [4] [9]
Celková hrubá zahraničná zadlženosť	mld. USD	7,8	9,9	11,9	12,0	9,9		USD billion	Total gross foreign debt
Zahraničná zadlženosť na obyvateľa SR	USD	1 473	1 867	2 209	2 236	1 835		USD	Gross foreign debt per capita
MENOVÉ UKAZOVATELE									**MONETARY INDICATORS**
Devízový kurz [5] [8]	Sk/USD	30,647	33,616	35,242	36,830	36,333	40,715	Sk/USD	Exchange rate [5] [8]
Peňažná zásoba [M2] [4]	mld. Sk	416,2	453,9	466,1	470,9	482,1	476,7	Sk billion	Money supply [M2] [4]
Medziročná zmena M2 [3]	%	16,5	8,9	2,8	4,1	8,5	7,2	%	Year-on-year change of M2 [3]
Úvery podnikom a obyvateľstvu [4]	mld. Sk	361,3	370,1	386,8	393,2	392,7	395,2	Sk billion	Credit to enterprises and households [4]
Diskontná sadzba [6]	%	9,75/8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	%	Discount rate [6]
ŠTÁTNY ROZPOČET [2] [4]									**STATE BUDGET** [2] [4]
Príjmy	mld. Sk	163,3	180,8	177,8	14,6	22,5	40,9	Sk billion	Revenue
Výdavky	mld. Sk	191,9	217,8	197,0	10,7	25,7	39,9	Sk billion	Expenditure
Saldo	mld. Sk	-25,6	-37,0	-19,2	3,9	-3,2	1,0	Sk billion	Balance
PRIMÁRNY TRH									**PRIMARY MARKET**
Priemerná úroková miera									Average interest rate
– jednoročné vklady	%	9,43	10,33	11,17	12,09	12,25	12,28	%	– 12 -month deposits
– krátkodobé úvery	%	14,29	17,31	20,61	20,89	20,76	20,07	%	– short-term loans
– krátkodobé čerpané úvery	%	13,27	18,88	19,72	19,83	19,76	17,37	%	– short-term new loans
PEŇAŽNÝ TRH / Priemerná úroková miera z medzibank. vkladov (BRIBOR)**									**MONEY MARKET** / Average interbank deposit interest rate (BRIBOR)**
– overnight	%	11,57	24,18	14,41	16,90	12,38	9,99	%	– overnight
– 7-dňová	%	11,79	23,93	15,88	17,22	16,81	11,32	%	– 7-day
– 14-dňová	%	11,82	23,60	16,54	17,26	17,06	12,14	%	– 14-day
– 1-mesačná	%	11,87	23,50	18,39	17,34	17,63	13,67	%	– 1-month
– 2-mesačná [7]	%	11,86	23,31	19,82	17,45	17,94	14,89	%	– 2-month [7]
– 3-mesačná	%	11,86	23,18	20,82	17,50	18,00	15,40	%	– 3-month
– 6-mesačná	%	11,93	22,74	22,14	17,95	18,12	16,47	%	– 6-month

[1] stále ceny, priemer roka 1995
[2] kumulatívne od začiatku roka
[3] zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka
[4] stav ku koncu obdobia
[5] kurz devíza stred, priemer za obdobie
[6] rok 1995 zmeny sadzby od 17.3. a 6.10., rok 1996 zmena sadzby od 13.1.
[7] rok 1995 priemer za obdobie júl-december
[8] od 1. 10 1998 zrušenie fixného kurzového režimu a zavedenie floatingu
[9] od 1. 1 1999 zmena metodiky
* predbežné údaje
** od 29. 5. do 15. 10. 1997 „Monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozít v SR"

[1] Constant prices, average for 1995
[2] Cumulative figures since the beginning of the year
[3] Change compared with the same period of previous year
[4] As the end of period
[5] Midpoint rate, average of period
[6] Year 1995 changes since 17.3. and 6.10., year 1996 change since 13.1.
[7] Year 1995 average of period July-December
[8] The fixed foreign exchange regime repleaced by floating, since 1. 10. 1998
[9] Change of the methodology since 1. 1 1999
* Preliminary data
** From 29. 5. to 15. 10. 1997 'Monitoring of interest rates on Slovakia's interbank deposit market'

FOREIGN DEBT OF THE SLOVAK REPUBLIC IN 1998

Ing. Pavol Kyjac
National Bank of Slovakia

Over the past six years, the National Bank of Slovakia repaid to creditors an equivalent of 2.4 billion USD in on behalf of the government (the Finance Ministry) as well as on its own behalf. By repaying due foreign currency installments in full, precisely, and flawlessly at set settlement dates, regard to its debt service the Slovak Republic undoubtedly joined the ranks of trustworthy countries.

The subject of this article does not aim to analyze in detail the reasons that led to further deepening of the debt of the commercial sector (growth of foreign debt of commercial banks and business entities by 1.4 billion USD) and the rise of the total foreign debt of the Slovak Republic (up 2 billion SKK compared with December 1997).

The individual achieved (reported) indicators confirm our last year's contemplations about the necessity to focus on effective and export supporting usage of acquired resources.

As of	Foreign Exchange Reserves of the NBS in mil. USD	Foreign assets of commercial banks in mil. USD	Foreign assets total in mil. USD	External debt in mil. USD (without NDR)
December 31, 1997	3 285	3 420	6 705	9 768*
January 31, 1998	3 161.1	3 862.7	7 023.8	10 546
February 28. 1998	3 202.0	3 881.4	7 083.4	10 503
March 31. 1998	3 142.8	3 838.9	6 981.7	10 450
April 30. 1998	3 348.9	3 937.5	7 286.4	10 742
May 31. 1998	3 722.7	3 746.3	7 469.0	11 217
June 30. 1998	3 789.9	3 737.0	7 526.9	11 313
July 31. 1998	3 770.0	4 056.1	7 826.1	11 891
August 31. 1998	3 621.4	4 269.0	7 890.4	12 184
September 30. 1998	3 110.2	3 505.7	6 615.9	11 858
October 31. 1998	2 986.7	3 839.4	6 826.1	12 185
November 30. 1998	2 938.7	3 823.1	6 761.8	11 909
December 31. 1998	2 923.3	3 131.8	6 055.1	11 902

* estimated real volume of the foreign debt of the Slovak Republic at the end of December 1997 is approximately 800 million USD higher as a result of a temporary drop of the foreign debt.

Development of the foreign debt of the Slovak Republic **in mil. USD**

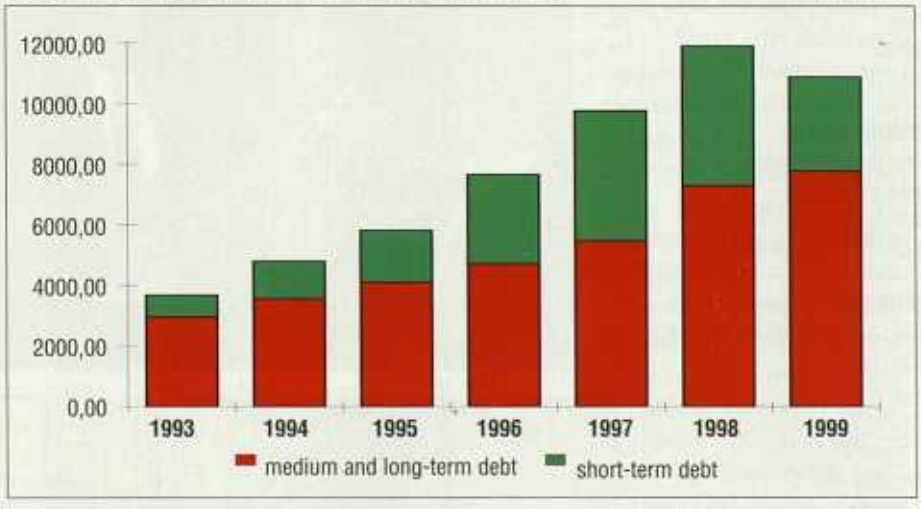

Development of the Foreign Debt of the Slovak Republic in 1998

As of December 31, 1998, the Slovak Republic reported a gross foreign debt of 11.902 billion USD. The official debt of the government of the Slovak Republic and the NBS at the end of December 1998 was at a level of 2.407 billion USD. Debt of the commercial sector, i.e. commercial banks and business entities to the same date was 9.391 billion USD.

The debt of municipalities was 56 million USD, and the debt of government agencies (drawn loan for the State Motorway Management Fund) at the end of 1998 was 47.4 million USD.

In the structure of the gross foreign debt of the Slovak Republic, cumulative gross medium and long-term liabilities represented 7.297 billion USD. Total short-term debt at the end of December 1998 was reported at 4.605 billion USD.

The per capital share of gross foreign debt of the Slovak Republic reached 2 209 USD. The proportion of the short-term debt in the total gross foreign debt of the Slovak Republic was 38.69 percent.

The following data indicate the overall growth of the foreign debt of the Slovak Republic in 1998. At the same time it is evident that foreign exchange reserves of the Slovak Republic in 1998 grew at a slower rate that the gross foreign debt.

Aggregate foreign debt at the end of 1998 compared with

the end of 1997 increased by an equivalent of 2 billion USD. The most remarkable change in the reported gross foreign debt last year occurred in October, when the aggregate gross foreign debt of the Slovak Republic reached 12.185 billion USD. For the first time, the statistical value of the foreign debt exceeded 12 billion USD in August 1998 (12.184 billion USD).

The cumulative growth of the foreign debt last year was also influenced by a loan drawn by the Finance Ministry (issued bonds) at a total volume of 1 billion USD during the year. The yield from bonds issues of the Finance Ministry issued in international financial markets were drawn in three currencies: 15 billion JPY, 1 billion DEM (three tranches) and 300 million USD whereby the Finance Ministry immediately used the USD yield and part of the DEM yield to repay its short-term debt of 400 million USD.

Within the official foreign debt of the Slovak Republic, additional loans were drawn in 1998: tranche 5 mil. ECU for the SFCH from the EIB, 5 billion JPY as tranche Two Step Loan from the EXIM Bank of Japan and six-tranche Appex Global Loan II from the EIB at an equivalent value of 16.9 million USD.

In November 1998, the Motorway Management Fund (SFCH) drew a 79.2 million DEM (47.4 million USD) loan guaranteed by the government from the Kreditsnastalt fuer Wiederaufbau Frankfurt. With regard to the borrower that is directly the SFCH, this loan has not been included in the official debt of the government of the Slovak Republic, but is reported separately under the debt of government agencies.

Debt Service Performance and the NBS in 1998

In 1998 within the debt service of the government, foreign creditors were paid an equivalent of 489 million USD through the National Bank of Slovakia (so-called gross foreign debt service). From the sum of 489 million USD, installments of principal constitute an equivalent of 383.5 million USD, and 105.5 million USD were interest (coupon) payments.

From the sum of 489 million USD, repaid foreign debt of the government of the Slovak Republic (the Finance Ministry) constituted 241 million USD, thereby 194.1 million USD were installments of principal in the CDZ block and the repayment of principal in the block of government credits and loans.

The amount of 46.9 million USD was paid interest within the aforementioned blocks of liabilities of the government of the Slovak Republic.

Last year the NBS repaid an equivalent of 248 million USD, whereby 189.4 million USD was repaid principal from NBS bonds (an equivalent of 122.2 million USD) and part of an IMF loan (an equivalent of 67.2 million USD). In 1998, the NBS spent an equivalent of 58.6 million USD in all on payments of interest and coupons.

The volume of reported short-term government debt repaid during the year was – 185.8 million USD (changed balance of principal).

In the currency structure of foreign debt of the state, similarly as in 1997 two main currencies dominated, the USD and DEM. The largest single payment abroad last year was the repayment of the first tranche of NBS bonds issued in 1993 amounting to 15 billion JPY.

Foreign Exchange Assets

Foreign exchange revenues, above all from the sale of civil items of financial assets of the Finance Ministry of the Slovak Republic, i.e. revenue from the recovered government credits at a cumulative value of 11.4 million USD continually corrected the situation with repaid foreign liabilities. Their share in repaid foreign liabilities of the state (Finance Ministry and the NBS) represents 2.33 percent.

Net foreign official debt service after deduction of foreign exchange assets represents 477.6 million USD.

Reporting of the Foreign Debt of the Slovak Republic and Foreign Debt of the Commercial Sector

Regularly reported monthly data of individual structured figures of the foreign debt of the Slovak Republic was influenced by exchange rates of the pertinent convertible currencies and conversion of the foreign obligations to USD, in which the foreign debt is reported.

In individual calculations of foreign liabilities to the USD basis in 1998, exchange rates of individual currencies valid on the last day of the month were used in accordance with the procedure of the NBS balance of payments department.

As the table below shows, the debt of the commercial sector, i.e. the foreign debt of businesses and commercial banks, significantly increased at end of 1998 compared with the end of 1997; growth in absolute figures represents almost 1.4 billion USD.

Foreign Exchange Liabilities of the Commercial Sector	in mil. USD as of 31. 12. 1997	in mil. USD as of 31. 12. 1998
Foreign exchange liabilities of the commercial sector. there of:	8 021.5	9 391.9
commercial banks	2 905.5	2 665.6
business entities	5 116.0	6 625.7
Medium and long-term liabilities total. there of:	3 917.4	4 786.7
commercial banks	680.2	602.4
business entities	3 237.2	4 184.3
Short-term liabilities there of:	4 104.1	4 604.6
commercial banks	2 225.3	2 063.2
business entities	1 878.8	2 541.4

Substantial growth of the foreign debt of the Slovak Republic and within it the debt of the commercial sector dates back to 1996 and is refinancing of the deficit on the current account of the balance of payments predominantly by fo-

Structure of Slovakia's gross foreign debt in 1998

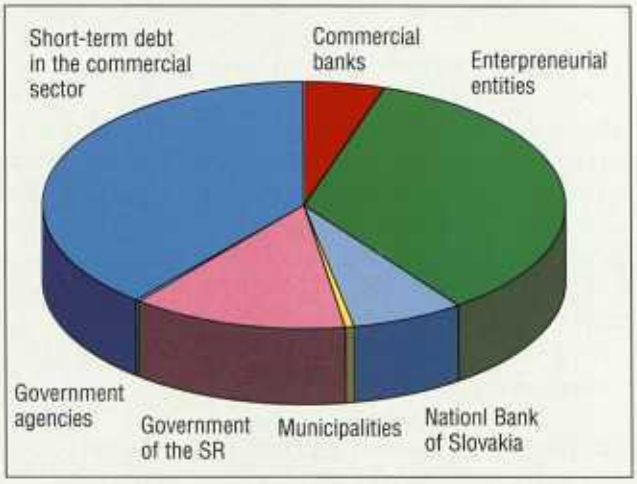

reign loans, a direct consequence of liberalization of the capital account and internationalization of Slovakia's economy.

Projection of Foreign Debt Servicing in 1999

We estimate the amount of foreign debt of the Finance Ministry of the Slovak Republic and the NBS (the official debt) due in 1999 at 540 million USD (which is 51 million USD more than real debt service in 1998), thereof principal and interest payments by the government of the Slovak Republic is 226.4 million USD (this does not include the possible execution of government guarantees to business loans), and 313.6 million USD are principal, interest, and coupon payments of the NBS.

The largest installment within the official debt service of the country will be the redemption of NBS bonds issued in 1994 at the Japanese Samurai Bond Market amounting to 25 billion JPY maturing in the third quarter of 1999. From the estimated sum of 540 million USD, principal installments constitute 381.9 million USD. The volume of interest payments is estimated at an equivalent of 158.1 million USD.

A Comparison of the Development of the Gross Foreign Debt with the Development of Foreign Assets in the Period from 1993 to 1998.

According to reported data as of December 31, 1998, net foreign debt of the Slovak Republic as the difference between the gross foreign debt of 11.9 billion USD (foreign exchange liabilities of the government, the NBS, commercial banks, financial loans and credits of businesses) and foreign assets of 7.7 billion USD (foreign exchange reserves of the NBS and foreign assets of the commercial sector, i.e. export claims and financial loans to business entities) reached the level of 4.2 billion USD.

Conclusions

Over the past three years, growth of the gross foreign debt of the Slovak Republic represented a total of 6.1 billion USD, which roughly represents growth of 2 billion USD annually from 1996. Over the past six years, the overall gross foreign

(in bilions USD)

Period	Gross foreign debt	Foreign assets	Net foreign debt
1993	3.7	1.9	1.8
1994	4.3	3.8	0.5
1995	5.8	5.8	0.0
1996	7.8	7.1	0.7
1997	9.9	8.0	1.9
1998	11.9	7.7	4.2

debt of the Slovak Republic increased fourfold from 2.981 billion USD, and consequently also all measurable ratios of the foreign debt indicators substantially changed.

The share of per capita foreign debt of the Slovak Republic in 1998 grew by 342 USD in 1998 and by 1 647 USD from January 1, 1993, which represents growth of 393 percent.

For comparison, on September 30, 1998, the per capita foreign debt (according to CESTAT Statistical Bulletin 1998/3) was 1 060 USD in Poland, in the Czech Republic 2 341 USD, in Hungary 2 217 USD, and Slovenia 2 457 USD. In Slovakia the per foreign capita debt was 2 201 USD.

Liabilities of the government of the Slovak Republic or the Finance Ministry pertaining to the execution of state guarantees for business entities that became incapable of settling their due obligations ensuing from foreign loans is an additional negative factor.

The growth of the foreign debt over the past three years by 6.1 billion USD, with regard to the question of repayment of business debts with government guarantees this year and in the years to come allows drawing a conclusion that the present dimension of the cumulative debt of the Slovak Republic is disproportionately high, also with respect its awaited (estimated) decrease by at least 1.5 billion USD as a result of the cancellation of the foreign exchange coefficient for monetary purposes, which will primarily cause a decline of short-term foreign debt, and hence also its share will decrease on the total gross foreign debt of the Slovak Republic.

As far as estimated new borrowing is concerned, in the case of commercial banks we expect drawing of new foreign funds at a similar or very close rate to that of 1998. In case of business entities, we estimate for this year a drop of new borrowing by about 380 million to a level of 1.160 billion USD.

The official foreign debt is expected to rise by a figure within the range from 250 to 500 million USD.

The latest comparisons of foreign debts in countries of Central and Eastern Europe, such as the ratio of the cumulative gross foreign debt per capita at 2 209 USD and the ratio of the total gross foreign debt to the GDP in current prices at 58.47 percent and in fixed prices at 68.46 percent (the used exchange rate was 35.242 SKK/USD), as well as the share of exports to foreign debt at 89.62 percent confirm that the development of the foreign debt of the Slovak Republic should concentrate at the most effective and export supporting usage of foreign resources.

STABILITY OF MORTGAGE BANKS

MARGIN CALCULATION

Part II

Ing. Eva Horvátová
Faculty of National Economy, University of Economics, Bratislava

In mortgage banks, there is a systemic bond between lending and fund raising operations. That explains why minimum margin was defined as condition No. 3 for a healthy mortgage business.

A mortgage bank's margin must be large enough to cover its costs, which are made up of yields (coupons) paid out to investors in mortgage securities, operating expenses, and profit.

The rock-bottom requirement is that payments received exceed the interests paid.

I . i . t	<	A – I
interests paid to mortgage bond investors	<	interests received on mortgage loans
bank's expenses	<	bank's revenues

Example:

The example below does not take account of the bank's operating costs and profit. The same procedure, though, can also be used with operating costs and profit counted in if both items are added to the required return.

We will take the original case, where the mortgage bank sold a SKK 900,000 loan at 12 % p.a. repayable in 5 years.

We need to find out how high a yield the bank can afford paying to mortgage bond investors.

$$I \cdot i \cdot t < \Sigma A - I$$

$$i < \frac{\Sigma A - I}{I \cdot t}$$

I = principal, the loaned sum
i = interest rate
t = number of years
ΣA = sum of annuities, the total amount repaid

Calculations of the mortgage bond yield depend on whether the bank provided the loan on terms of annual or monthly installments (or any other frequency, for that matter).

i_1 = maximum interest rate (yield) the bank can pay investors if the loan is repayable in annual installments
i_2 = maximum interest rate the bank can pay investors if the loan is repayable in monthly installments

$$i_1 \frac{1\,248\,343.2 - 900\,000}{900\,000 \cdot 5}$$

$i_1 < 7.74$ %

$$i_2 \frac{1\,201\,197.6 - 900\,000}{900\,000 \cdot 5}$$

$i_2 < 6.69$ %

Solution:

If the bank sold a mortgage loan repayable in annual installments at 12 % p.a., the yield it can pay mortgage bond investors can be 7.74 % at most.

If the same loan is repayable in monthly installments, the yield paid to mortgage bond investors must not be higher than 6.69 %.

Although this method of deriving mortgage bond yields from the lending rate is more simple, the practice is quite the opposite, as the price of mortgage loans is typically determined by expenses incurred in mortgage bond issues.

What makes the problem even more complicated is that whereas securities bear a flat interest, the loan is paid off in annuities.

Which means that if we know the mortgage bond yield, we need to find a mortgage loan interest rate that would cover the interest expenses related to mortgage bonds.

So what we are looking for is the **internal rate of return on capital,** which is expressed as the **sum of present values of future capital returns.**

$$K_t = \sum_{t=1}^{n} \frac{S_1}{(1+i)^1} + \frac{S_2}{(1+i)^2} + \ldots\ldots\ldots + \frac{S_t}{(1+i)^t}$$

where
K_t = internal rate of return on capital

$\frac{S_1}{(1+i)^1}$ = return on first loan installment

$\frac{S_2}{(1+i)^2}$ = return on second loan installment

$$\frac{S_t}{(1+i)^t} = \text{return on the last loan installment}$$

S_1 = first loan annuity (since annuities stay the same, S_1 is constant)

The annuity must be determined beforehand, using the formula (I+u)/n, where

I = face value of mortgage bonds issued

u = interest rate paid to the investor (who buys the mortgage bond)

n = number of annuities

With what we know from above, we can now construct a mathematical model to determine the interest rate determining the mortgage bank's margin.

interest rate paid to mortgage bond investors

$$< \sum_{t=1}^{n} \frac{1^{st}\text{ annuity}}{(1+i)^1} + \frac{2^{st}\text{ annuity}}{(1+i)^2} + \ldots\ldots$$

$$\ldots + \frac{\text{the last, } n^{th}\text{ annuity}}{(1+i)^n}$$

Our goal is to determine an interest rate **i** that would ensure an adequate return on the funds lent out (loans) to cover the mortgage bond expenses.

Such calculation can be done using a computer program that will reevaluate the parameters in a series of slight changes in the value of **i**, a method known as approximation.

Another method to determine the mortgage bank's margin is based on what we know about the amortization rate.

Examplet:

The bank raised SKK 900,000 in a placement of 5-year mortgage bonds yielding 10 % p.a. What interest will it have to charge on mortgage loans to be able to pay the yields to investors?

I + interest	<	(I . u) . t
bank's obligations towards mortgage bond holders	<	bank's mortgage loan receivables

where

I = principal = amount of mortgage bonds = amount of mortgage loans

u = amortization rate

t = number of annuities

$$900\,000 + (900\,000 \,.\, 0.12 \,.\, 5) = 900\,000 \,.\, u \,.\, 5$$

$$1\,350\,000 = 4\,500\,000\ u$$

$$u = \frac{\text{I + interest}}{\text{I . t}}$$

$$u = \frac{1\,350\,000}{4\,500\,000}$$

u = 0,3

Now we need to find out what interest rate corresponds with a 5-year amortization rate of 0.3.

t.j. $$0{,}3 = \frac{(1+i)^5 \,.\, i}{(1+i)^5 - 1}$$

13 % : u = 0.28
14 % : u = 0.2912835
15 % : u = 0.2976095
15.5 % : u = 0.2990221
15.3 % : u = 0.300437

Once again, the calculation was based on the approximation method. By using the characteristics of the amortization rate we found that if the bank obtains its funding at a 10 % interest, it can sell mortgage loans at interests starting at 15.3 %. That is the point where the bank runs no interest loss, yet still makes no money.

The 15.3 % interest rate was calculated assuming annual mortgage loan installments.

If the mortgage loan were repayable in monthly installments, the interest rate would necessarily have to go up to produce the same amount of interest yields on a principal that decreases faster.

I + interest remains unchanged

I + interest = 1 350 000

900 000 + 450 000 = 1 350 000

1 350 000 = I . u . t

t = 60 (= 5 . 12)

there will be 60 monthly installments

1 350 000 = 900 000 . u . 60

$$u = \frac{1\,350\,000}{54\,000\,000}$$

u = 0.025

Again we need to find out the fitting interest rate for the 5-year amortization rate we have just calculated.

$$0.025 = \frac{(1 + \frac{i \,.\, 0.01}{12})^{60} \,.\, \frac{0.01i}{12}}{(1 + \frac{i \,.\, 0.01}{12})^{60} - 1}$$

i = ?
12 % : u = 0.0222444
13 % : u = 0.022753
14 % : u = 0.0232682
15 % : u = 0.0237899
16 % : u = 0.024318
17 % : u = 0.0248525
18 % : u = 0.0253934

We have arrived at the conclusion that by increasing the frequency of installments with the same 5-year loan, the bank would have to charge an interest of over 18 %.

This result comes as some surprise even to those who did expect that mortgage loans would be associated with quite heavy interest expenses.

However high this may seem, the truth is that mortgage banks simply need this essential margin for continued stability.

And since our bottom-value calculations allowed neither for the bank's operating expenses nor for profit, the lending rates will have to be even higher.

Alternatives for State Mortgage Loan Assistance

Looking at the economic environment today, the skies are not exactly bright for introducing mortgage loans. Concerned by predictable problems attributable mainly to high market interest rates, some believe the mortgage program won't get off the ground without state support.

In general, the state has direct and indirect instruments to bolster financial products. What we understand under indirect mortgage assistance are some generally applicable measures concerning all mortgage loans.

Direct support could take shape of privileges granted to certain types of mortgage loans, depending either on their purpose or borrower categories.

As the mortgage loan scheme below indicates, state support can have three targets:

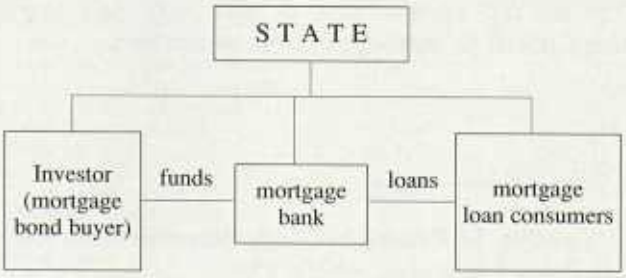

Support afforded to investors in mortgage bonds, who, by purchasing this type of securities, are the ones that create the funds used to bankroll mortgage loans, can be both absolute and relative. Absolute support would mean things like tax relieves from mortgage bond yields.

The idea behind relative support is to give mortgage bonds certain privileges over other (competing) securities traded in the market. In other words, relative support could, among other things, mean putting mortgage bonds abreast of other products by imposing higher taxes on yields derived from other securities (e.g. by taxing government bond yields).

Sometimes, though, people tend to overrate the effect of taxes on securities yields, as if tax-free yields were automatically better than taxable ones. One thing they may forget is that the rate of yield matters just as much. When deciding whether to buy securities with taxable yields or rather ones that are tax-free, it is important to find the so-called *indifference point.*

$$\text{Indifference point} = 1 - \frac{\text{\% of tax free yield}}{\text{\% of taxable yield}} \,.\, 100$$

Example:

Say, an investor has two alternatives to choose from: is he going to buy bonds yielding 12 % p.a., but taxed with 15 %, or rather take other securities with a tax-free yield of 10% p.a. Which deal is better?

$$\text{Indiference point} = 1 - \frac{10}{12} \,.\, 100 = 0.1666667 \,.\, .\, 100 = 16.67\ \%$$

The formula tells us at what tax rate the taxable yield becomes a bad deal for the investor. In this case, the taxable securities is the better choice. It would stop being interesting only if the applicable tax exceeded 16.67 %.

This is how the investor would make his decision if yields on different securities were subject to tax at different rates (neither yield would be tax-free):

Example:

Type of securities	Yield (%)	Tax (%)
Type 1	12	7
Type 2	13	15

The investor is trying to choose between Type 1 and Type 2 securities. Which type is the better deal?

Generally, these assumptions apply:

$$Z1 = V1\ N1 - V1\ N1\ S1 \quad (1)$$
$$Z2 = V2\ N2 - V2\ N2\ S2 \quad (2)$$

where
Z1 – revenue from Type 1
V1 – yield on Type 1 (%)
N1 – face value of Type 1
S1 – tax rate applicable to yields on

Z2, V2, N2 and S2 have analogous meanings.
Pre-tax yield can be expressed as: V1 N1 = P1
V2 N2 = P2

By substituting the above in equations (1) and (2), we get:

$$Z1 = P1 - P1\ S1$$
$$Z2 = P2 - P2\ S2$$

The investor will compare actual revenues from both types of securities:

if P1 – P1 S1 > P2 – P2 S2, he will buy Type 1
if P1 – P1 S1 < P2 – P2 S2, he will buy Type 2
if P1 – P1 S1 = P2 – P2 S2, then Type 1 and Type 2 are equally good buys.

In our specific case, the result would be:

$Z1 = 12 - 12 \cdot 0.07 = 11.16$
$Z2 = 13 - 13 \cdot 0.15 = 11.05$

By comparing Z1 with Z2, the investor will find that it would be better to buy the Type 1 securities.

Another area where state could add its share to the rise of mortgage loans is in the establishment, economic management and operation of mortgage banks. Namely, this means especially to provide proper legislative conditions, remove equivocal interpretation of certain terms, and redefine relationships in response to newly-encountered problems. As far as this is concerned, we can already list a number of amendments made to pave the way for mortgage loans. For example, we have passed a revision to the Banks Act No. 58/1996 Coll. and redefined relationships in liens and their execution (e.g. in mortgage loans, banks become lienors). Additional possibilities are still open in the field of real estate registers and further development of land registries.

However, the extent of mortgage banks' support is limited by requirements for security in mortgage transactions, in particular with respect to mortgage bond investors.

Other legislative opportunities for promoting mortgage products are in allowing different entities to combine their interests and needs. For instance, insurance houses, pension funds and other similar institutions with long-term obligations toward their investors, creditors or potential creditors must, for the sake of liquidity, solvency and stability, keep some of their funds placed in assets providing an adequate level of security. Thanks to super-standard conditions they have to meet to enter the market, as well as to their typical business terms and conditions, mortgage banks display a very good level of stability and security.

And it is the high degree of security that makes mortgage bonds a good product for organizations whose job is to safely manage entrusted money over long periods of time.

This quality has been recognized before long in other countries. For instance, in Denmark at least 60% of pension funds' assets, when invested, must be used to buy securities issued or guaranteed by the government or mortgage bonds. Government securities must make up at least 34 % of pension funds' investments in France, 80 % in Germany, and 15 % in Belgium.

In a draft EC directive, the European Commission came up with a proposal to align the various limits for mandatory investments in risk-free securities at 60 % of pension funds' assets.[1]

State support can also be directed at mortgage loan consumers, e.g. interest subsidies used to cover the gap between market rates and the actually applied interest rate. We have many years of experience with a similar form of assistance in house construction loans. In the past, Slovenská sporiteľňa would sell soft loans at 2.7 % p.a. Of course, this rate was out of touch with the actual price of the loan, as Slovenská sporiteľňa had the spread to the discount rate reimbursed by the state.

Since the price of mortgage loans is derived from the price of funds used to bankroll them (in particular funds raised by issues of mortgage bonds), rather that directly from the discount rate, the only parallel here is in the technical aspect of interest subsidies. As the section dealing with margins in mortgage banks concluded, the effect of supporting yields on mortgage bonds by subsidizing interests is not the same as the effect achieved by subsidies for mortgage loan interests. For instance, a 2 % subsidy for mortgage bond yields would allow the bank to cut its lending rate by more than 2 %. Meanwhile, a 2 % subsidy for mortgage loan interests would only allow the bank to stretch its earnings (margin) by less than 2 %. According to this rationale, supporting yields on mortgage bonds appears to be a more productive alternative.

Another very important question is – under what conditions can a financial product claim state support? Obviously, state will give its direct assistance to a financial product that can help it carry some of its economic or social tasks.

So, the question is how large a contribution mortgage loans can be to future development of housing construction or investments. Given their price and other requirements, mortgage loans designed as a commercial product can only be an auxiliary source of finance for housing and industrial construction. Still, a well-done introduction of commercially-based mortgage loans can pave the way to their future social orientation and, thereby, state support. Yet the fact remains that, as such, mortgage loans don't depend on state support to be able to work.

---

[1]Tomášek, M: Banking in a single European Union market. Praha, Lindie a. s., 1997, p. 151

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 30. 04. 1999 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 20.04.99	PASÍVA			Zmena oproti 20.04.1999
1 Zlato		1,401.2	(0.0)	1 Emisia obeživa		56,537.6	(-2,672.9)
2 Vklady v MMF		26,976.9	(-93.8)	2 Záväzky voči MMF		33,599.7	(-209.7)
2.1 V cudzej mene	4,890.2		(-3.8)	2.1 V cudzej mene	11,513.0		(-119.7)
2.2 V slovenských korunách	22,086.7		(-90.0)	2.2 V slovenských korunách	22,086.7		(-90.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciách v cudzej mene		2,511.1	(-8,436.0)	3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		28,366.2	(-2,746.8)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	1,794.3		(-8,326.3)	3.1 V cudzej mene	27,872.1		(-2,746.8)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	716.8		(-109.7)	3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		25,527.7	(9,488.6)	4 Emitované cenné papiere		22,469.8	(-84.0)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		35,747.4	(-249.4)	4.1 V zahraničí v cudzej mene	12,469.8		(-84.0)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	14,731.8		(0.8)	4.2 Ostatné	10,000.0		(0.0)
5.2 Ostatné pohľadávky	21,015.6		(-250.2)	5 Záväzky voči tuzemským bankám		42,839.8	(1,435.8)
6 Cenné papiere		125,541.7	(-4,678.1)	5.1 Peňažné rezervy bánk	38,641.1		(-1,003.9)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	107,313.4		(-4,967.1)	5.2 Ostatné	4,198.7		(2,439.7)
6.2 Štátne v slovenských korunách	9,066.3		(743.0)	6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		4,772.8	(699.6)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	9,162.0		(-454.0)	6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	1,970.4		(666.8)
7 Majetkové účastiny		1,611.8	(6.2)	6.2 Štátne fondy	2,802.4		(32.8)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	1,491.8		(6.2)	7 Ostatné pasíva		27,875.4	(-226.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)	7.1 Vklady klientov	2,260.0		(-354.5)
8 Ostatné aktíva		15,620.8	(-1,480.3)	7.2 Ostatné	25,615.4		(128.5)
8.1 Úvery klientom	530.1		(8.8)	8 Čisté obchodné imanie		18,477.3	(-1,638.8)
8.2 Ostatné	15,090.8		(-1,489.1)	8.1 Vlastný kapitál	10,196.7		(0.0)
				8.2 Ostatné vlastné prostriedky	8,280.6		(-1,638.8)
		234,938.6	**(-5,442.8)**			**234,938.6**	**(-5,442.8)**

Ing. Vladimír Masár
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 10.05.1999 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 30.04.99	PASÍVA			Zmena oproti 30.04.1999
1 Zlato		1,401.2	(0.0)	1 Emisia obeživa		57,056.5	(518.9)
2 Vklady v MMF		26,921.1	(-55.8)	2 Záväzky voči MMF		33,468.4	(-131.3)
2.1 V cudzej mene	4,834.4		(-55.8)	2.1 V cudzej mene	11,381.7		(-131.3)
2.2 V slovenských korunách	22,086.7		(0.0)	2.2 V slovenských korunách	22,086.7		(0.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciáchv cudzej mene		3,317.1	(806.0)	3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		29,884.5	(1,518.3)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	2,610.6		(816.3)	3.1 V cudzej mene	29,390.4		(1,518.3)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	706.5		(-10.3)	3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		24,971.3	(-556.4)	4 Emitované cenné papiere		22,106.9	(-362.9)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		35,587.2	(-160.2)	4.1 V zahraničí v cudzej mene	12,106.9		(-362.9)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	14,658.6		(-73.2)	4.2 Ostatné	10,000.0		(0.0)
5.2 Ostatné pohľadávky	20,928.6		(-87.0)	5 Záväzky voči tuzemským bankám		41,528.9	(-1,310.9)
6 Cenné papiere		123,852.4	(-1,689.3)	5.1 Peňažné rezervy bánk	39,686.0		(1,044.9)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	108,304.0		(990.6)	5.2 Ostatné	1,842.9		(-2,355.8)
6.2 Štátne v slovenských korunách	6,455.4		(-2,610.9)	6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		2,765.0	(-2,007.8)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	9,093.0		(-69.0)	6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	0.0		(-1,970.4)
7 Majetkové účastiny		1,617.9	(6.1)	6.2 Štátne fondy	2,765.0		(-37.4)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	1,497.9		(6.1)	7 Ostatné pasíva		27,551.0	(-324.4)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)	7.1 Vklady klientov	2,480.0		(220.0)
8 Ostatné aktíva		15,546.4	(-74.4)	7.2 Ostatné	25,071.0		(-544.4)
8.1 Úvery klientom	528.1		(-1.9)	8 Čisté obchodné imanie		18,853.4	(376.1)
8.2 Ostatné	15,018.3		(-72.5)	8.1 Vlastný kapitál	10,196.7		(0.0)
				8.2 Ostatné vlastné prostriedky	8,656.7		(376.1)
		233,214.6	**(-1,724.0)**			**233,214.6**	**(-1,724.0)**

Ing. Vladimír Masár
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 20. 05. 1999 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 10.05.99	PASÍVA			Zmena oproti 10.05.1999
1 Zlato		1,400.9	(-0.3)	1 Emisia obeživa		60,238.6	(3,182.1)
2 Vklady v MMF		27,186.8	(265.7)	2 Záväzky voči MMF		34,094.0	(625.6)
2.1 V cudzej mene	5,100.1		(265.7)	2.1 V cudzej mene	12,007.3		(625.6)
2.2 V slovenských korunách	22,086.7		(0.0)	2.2 V slovenských korunách	22,086.7		(0.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciáchv cudzej mene		7,614.6	(4,297.5)	3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		26,681.9	(-3,202.6)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	6,929.1		(4,318.5)	3.1 V cudzej mene	26,187.8		(-3,202.6)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	685.5		(-21.0)	3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		17,743.0	(-7,228.3)	4 Emitované cenné papiere		22,579.4	(472.5)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		35,554.1	(-33.1)	4.1 V zahraničí v cudzej mene	12,579.4		(472.5)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	14,592.4		(-66.2)	4.2 Ostatné	10,000.0		(0.0)
5.2 Ostatné pohľadávky	20,961.7		(33.1)	5 Záväzky voči tuzemským bankám		38,151.2	(-3,377.7)
6 Cenné papiere		129,810.0	(5,957.6)	5.1 Peňažné rezervy bánk	35,923.5		(-3,762.5)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	112,416.3		(4,112.3)	5.2 Ostatné	2,227.7		(384.8)
6.2 Štátne v slovenských korunách	7,975.7		(1,520.3)	6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		3,286.1	(521.1)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	9,418.0		(325.0)	6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	53.1		(53.1)
7 Majetkové účastiny		1,690.6	(72.7)	6.2 Štátne fondy	3,233.0		(468.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	1,570.6		(72.7)	7 Ostatné pasíva		33,074.0	(5,523.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)	7.1 Vklady klientov	2,140.3		(-339.7)
8 Ostatné aktíva		17,491.8	(1,945.4)	7.2 Ostatné	30,933.7		(5,862.7)
8.1 Úvery klientom	536.4		(8.3)	8 Čisté obchodné imanie		20,386.6	(1,533.2)
8.2 Ostatné	16,955.4		(1,937.1)	8.1 Vlastný kapitál	10,196.8		(0.1)
				8.2 Ostatné vlastné prostriedky	10,189.8		(1,533.1)
		238,491.8	**(5,277.2)**			**238,491.8**	**(5,277.2)**

Ing. Vladimír Masár
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Nájdete nás na INTERNETE

http://www.nbs.sk